№ 57 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 18 — 1909 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 18 № 57

ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատողին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ (37-ՐԴ ՏԱՐԻ)

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

12 ամս. 10 ռուբ., 11 ամս. 10 ր., 10 ամս. 9 ր., 9 ամս. 8 ր., 7 և 6 ամս. 6 ր., 5 ամս. 5 ր., 4 ամս. 4 ր., 3 ամս. 3 ր., 2 ամս. 2 ր., 1 ամս. 80 կ. և առաքման ծախք՝ 20 կ.: Ամերիկա տարեկան 6 դօլլար, Եւրօպա 30 ֆրանկ, Պարսկաստան 10 ռուբլի, Թիւրքիա 120 ղրուշ: Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամակադրոշմ:

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома Л. и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршалковская, 130, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

ՏԱՐԱԳԻՐ ԼԻՆԵԼՈՒ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

II

Երբ գիւղացին պանդխտում է դէպի մերձաւոր քաղաքը և գործարանական կենտրոնները—դա մեզ համար բոլորովին հասկանալի մի երևոյթ է:

Հասկանալի է, որովհետև գիտենք, որ գիւղերում գիւղատնտեսական պարապմունքները գրաւում են գիւղի բոլոր բանուկ ձեռքերը միայն մի որոշ ժամանակ, իսկ այնուհետև շատ-շատերը մնում են անգործ ու պարապ և անշուշտ կարօտ նոր աշխատանքի: Եւ եթէ այդ ազատ ձեռքերը տեղափոխվում են դէպի քաղաքները և գործարանները, նրանք լրացնում են իրանց տարեկան բիւջէտի այն պակասը, որ թողել էր գիւղատնտեսութիւնը:

Նոյնպիսի երևոյթ նկատելի է և փոքր գաւառական քաղաքների կամ աւանների յարաբերութեան մէջ մեծ կենտրոնների հետ: Մէկը միւսին լրացնելով՝ մեծ ու փոքր կենտրոնները և գիւղերը կազմում են երկրի մէջ տնտեսական մի ցանց, որը լաւ և խելացի կազմակերպութեան դէպքում կարող է օգտաւէտ լինել թէ գիւղի, թէ քաղաքի և թէ ամբողջ երկրի բարգաւաճ տնտեսութեան համար:

Մեր Անդրկովկասը վերջին տասնեակ տարիներում այն երկիրներից մէկն է համարվել, որը աշխատանքի տեղ է տուել մշակ մարդուն: Եւ մենք գիտենք, որ Բագւում, Բաթումում և մեր երկրի ուրիշ տեղերում եղել են աշխատողների խմբեր, կազմված զանազան եկւորներից, որոնց մէջ համեմատաբար մեծ տեղ են բռնում մի կողմից ռուսները, միւս կողմից պարսիկները և վերջապէս թիւրքիացիները:

Եւ ահա այդպիսի դրութիւնից յետոյ՝ մենք տեսնում ենք, որ մեր երկրի աշխատաւորը, գործկատարը, մանր և խոշոր վաճառականը չեն ունում միայն իրանց երկրում և չւում են գնում մեր երկրից դուրս ուրիշ տեղեր՝ աշխատանք և պարապմունք որոնելու իրանց համար:

Մեր երկրի աշխատանքի տեղերը, կարծես, փոխվել են ամայութիւններ, մեր երկրի կեանքը դարձել է խորթ և թունաւոր, մեր երկրի տընտեսութեան յորդ աղբիւրները, կարծես, ցամաքել են:

Դա անբնական դրութիւն է:

Եւ մենք դրան անուանեցինք կեանքի հիւանդոտ արտայայտութիւն:

Անշուշտ, նա ժամանակաւոր մի երևոյթ է, որը կարող է անցնել: Բայց նա, այնու. ամենայնիւ, չափազանց վտանգաւոր է մեր երկրի բարօրութեան համար, եթէ մանաւանդ շուտով չը վերացվի և կեանքը չը մտնի իր կանօնաւոր զարգացման շաւղի մէջ:

Այն փորձերը, որ մենք վերջին տարիները արինք մեր տնտեսական կեանքի վրա, այն՝ թէ հասարակագիտական և թէ արհեստագիտական փոփոխութիւնները, որ մենք ձգնեցինք դարձնել իրականութեան սեփականութիւն, առաջ են բերել մի շարք երևոյթներ, որոնց հետ ստիպված ենք գործնական հաշիւներ ունենալ:

Եւ մենք պէտք է բարոյական ոյժ և կուլտուրական տոկունութիւն ունենանք այնպիսի պայմաններ ստեղծելու մեր կեանքի մէջ, որ ներկայի հիւանդոտ երևոյթները չքանանան ասպարէզից և նրանց փոխարինէ առողջ տնտեսական զարգացումը:

Իսկ մարդկանց տարագիր լինելով և երկրից փախչելով ոչ մի հարց չէ լուծվում դրական իմաստով, այլ ընդհակառակը քաղաքացիութիւն է ստանում երկրի այն վիճակը, որը բոլորիս ճնշում է և ընկճում:

Ահա ինչու հեռու տեղեր տարագիր լինելու շարժումը, որ ներկայումս նկատվում է մեզանում, պատճառում է տխուր և անհանգիստ զգացմունքներ:

Ա. Քալանթար

ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԸ

Բեռլին, 17 մարտի

Րէյխստագում երեկոյեան նիստում Բիւլովը ի միջի այլոց ասաց.

«Մեր գործելակերպում Պարսկաստանի վերաբերութեամբ ոչինչ չէ փոխվել: Մենք այնտեղ հետամուտ չենք քաղաքական նպատակների, այլ սոսկ տնտեսական: Մեր տնտեսական խնդիրների վերաբերութեամբ առևտրական հիմնական պայմանագիր է կապված Պարսկաստանի հետ: Մեր շահերը Պարսկաստանում ամենից լաւ կը պաշտպանվին, եթէ անձեռնմխելի մընան Պարսկաստանի չէզոքութիւնը և ամբողջութիւնը և առևտրի ազատութիւնը այդ երկրում: Անգլո-ռուսական համաձայնութիւնը չէ խախտում այդ երկու սկզբունքները, ընդհակառակն, իր մէջ պարունակում է դրական պարտաւորութիւն՝ պահել Պարսկաստանի գերիշխանութիւնը և անկախութիւնը և պաշտպանել բոլոր մեծ պետութիւնների առաջ բաց դռների սկզբունքը: Մինչև վերջին ժամանակս Պետերբուրգից և Լօնդօնից մենք այդ բնաւորութեամբ վստահացումներ ենք ստացել, այդ պատճառով մենք ոչ մի հիմք չունէինք հանդէս գալու անգլո-ռուսական համաձայնութեան դէմ. ընդհակառակն, մեր քաղաքականութեան ընդհանուր ուղղութեանը Պարսկաստանի նկատմամբ համապատասխանում է ներքին քաղաքականութեան հարցերին չը միջամտելու խորհուրդը: Եթէ Անգլիան և Ռուսաստանը այդ հարցերին յատուկ ուշադրութիւն են դարձնում, ապա ուրեմն չէ կարելի չընդունել, որ երկու պետութիւններն էլ, նկատի առնելով իրանց տէրրիտօրիալ դրութիւնը, ամենից աւելի շահագրգռված են Պարսկաստանում հանգստութիւնը և կարգ ու կանօնը պահպանելու: Այդպիսով մենք հիմք չունենք հրաժարվելու այն զսպված վերաբերմունքից, որպիսին մենք մինչև օրս ցոյց ենք տուել Պարսկաստանի դէպքերի վերաբերութեամբ»:

Իր ճառի վերջում Բիւլովը ասում է. «Կայսերական կառավարութիւնը այսուհետև էլ իր պարտականութիւնը կը համարէ աջակցել բոլոր բարեկամական տենդէնցներին Գերմանիայի և Անգլիայի յարաբերութիւնների նկատմամբ և ձգտել այնպիսի յարաբերութիւններ ստեղծելու երկու ազգերի միջև, որոնց գոյութեամբ անվստահութիւն չի լինի» (բուռն ծափահարութիւններ): (Հ. Գ.)

ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ ԵՒ ԱՒՍՏՐՕ-ՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ՃԳՆԱԺԱՄԸ

Բեռլին, 16 մարտի

Րէյխստագ: Նիստը բացվում է գիշերվայ ժամը ճիշդ 12-ին: Պատգամաւորները համարեա բոլորը ներկայ են: Տրիբունները և դիպլօմատիական օթեակը լի են: Պալատական օթեակում նստած է պրինց Աւգուստ-Վիլհէլմը: Մինիստրական աթոռներում նստած են Բիւլովը, ֆօն-Շէնը և մի քանի ուրիշ մինիստրներ:

Հերթին տրված է պետական կանցլերի և արքունի դիւանատան բիւջէն:

Սօցիալ-դեմօկրատները մի բանաձև են առաջարկում, որով առաջարկվում է րէյխստագին՝ դիմել պետական կանցլերին և խնդրել, թէ՝ նկատի առնելով որ գերմանական կառավարութիւնն էլ ընդունեց Հաագայի կոնֆերէնցիայի 1899 և 1907 թ. թ. որոշումները, որքան կարելի է շուտով անհրաժեշտ քայլեր անել միջազգային բանակցութիւններ սկսելու համար, որպէսզի մեծ պետութիւնները փոխադարձ համաձայնութեամբ սահմանափակեն սպառազինումը ծովի վրա և հրաժարվեն պրիզային իրաւունքից:

Նիստը բանալուն պէս ամբիօն է բարձրանում Բիւլովը:

Իր ճառի մէջ, որ տևում է մօտ մի ժամ, կանցլէրը շօշափեց արտաքին քաղաքականութեան բոլոր հարցերը, յիշեցնելով նախ անգլիական թագաւորական զոյգի վերջին այցելութեան մասին և վերջացնելով այն դրութեան յիշատակութեամբ, որ գրաւել է Գերմանիան Աւստրօ-Ունգարիայի վերաբերութեամբ բալկանեան ճգնաժամի մէջ: Իր ասածները հաստատելու համար և մարոկկեան ու Բօսնիա-Հերցեգօվինայի միացման հարցերում իր քաղաքականութեան վրա եղած յարձակումները հերքելու համար՝ Բիւլովը բազմաթիւ օրինակներ է բերում պաշտօնական փաստաթղթերից և արտասահմանեան գերմանական դեսպաններին ուղարկած հրահանգներից:

Առանձին ուշադրութեամբ պալատը լսեց Բիւլովի ճառի այն մասը, որով նա ընդգծեց Գերմանիայի հզօրութիւնը, Սերբիայի պօռնիկ պահանջները և հաւանութիւն տուեց աւստրօ-ունգարական քաղաքականութեան:

Բիւլովի խօսքերը՝ «Ամենից առաջ Նորին Մեծութիւն Կայսր Նիկօլայը ձեռք բերեց խաղաղութեան բարեկամների շնորհակալութիւնը» յարուցին՝ «բրաւօ, բոլորովին ճիշդ է»: (Հ. Գ.)

Բեռլին, 16 մարտի

Այսօրվայ ճառի մէջ րէյխստագում Բիւլովը ի միջի այլոց ասաց. «Անարդար կը լինէր մեղադրել մեզ այն բանում, որ Գերմանիան չափազանցրած եռանդով օգնում էր Աւստրօ-Ունգարիային և ենթարկում էր իրան անպէտք վտանգի: Եթէ Գերմանիան այնքան ակնբև աջակցութիւն չը ցոյց տար Աւստրիային, նա դրանով առիթ կը տար դիւանագիտական պարտութիւն հասցնելու փորձերին Աւստրիային, որը կը թուլացնէր և Գերմանիայի դրութիւնը Եւրոպայում և կը պակասեցնէր այն նշանակութիւնը, որ վայելում են երկու դաշնակից պետութիւնները միասին (բուռն հաւանութիւն): Խաղաղութեան հաստատուն երաշխաւորութիւնը հէնց ամուր միութեան մէջն է Աւստրօ-Ունգարիայի հետ: Սերբիայի հետ ունեցած կոնֆլիկտի մէջ իրաւունքը Աւստրօ-Ունգարիայի կողմն է (հաւանութիւն): Բօսնիայի և Հերցեգօվինայի միացումը ամենևին ցինիկական կողոպուտ չէ, այլ միայն պետութիւնների կողմից ճանաչված երեսնամեայ քաղաքակ. կուլտուրական կուռ վերջին աստիճանն է»: Ապա Բիւլովը ասում է, որ Սերբիայի պահանջները պատերազմի կամ համաշխարհային հրդեհի արժէքը չունեն. Եւրոպայի ձգտումը դէպի խաղաղութիւն բաւական զօրեղ է այդ հրդեհի առաջն առնելու համար: Կանցլերի մէջ այդ համոզմունքը զօրեղացնում է այն դրութիւնը, որ միացման հարցում վերջերս բռնել է ռուս կառավարութիւնը: Ռուսաց կառավարութեան ղեկավարները և ամենից առաջ Կայսր Նիկօլայ II դրանով խաղաղութեան բոլոր բարեկամների շնորհակալութիւնը ձեռք բերին Եւրոպայում:

Բիւլովից յետոյ խօսեցին կենտրոնի, պահպանողականների և ազգային-ազատամիտների լիդէրները: Նրանք կատարեալ հաւանութիւն ցոյց տուին Բիւլովի արտաքին քաղաքականութեանը, որի աջակցութեան շնորհիւ աջողվեց խուսափել աւստրօ-սերբիական պատերազմից: Մանաւանդ հռետորները հաւանում են նրա յայտարարութիւնները դաշնակցական հաւատարմութեան մասին Աւստրիայի վերաբերմամբ: Պահպանողականների լիդէր կոմս Կանին յիշեցրեց իշխան Գօրչակովի կտրական յայտարարութիւնը 1878 թւին, որ Ռուսաստանը ոչ մի շահ չունի բօսնիական հարցում, սակայն միևնոյն ժամանակ Կանին ասաց, որ պէտք էր ցաւել, եթէ Գերմանիայի կողմից Աւստրօ-Ունգարիային աջակցութիւն ցոյց տալու ժամանակ բոլորովին անտես անվէր հին բարեկամութիւնը դէպի Ռուսաստանը: Ազգային-ազատամիտների լիդէր Բէսէրման հակառակ ուրիշ հռետորների ընդունում էր, որ Սերբիայի ձգտումը՝ ելք ունենալ դէպի ծովը՝ հասկանալի է մարդկային և ազգային տեսակէտից: «Ցաւենայն դէպս,—յայտնեց հռետորը,—րէյխստագը կարող է միայն ուրախանալ, որ Բալկանների վրա խաղաղութիւն և հանգստութիւն է սկսում տիրել»: Թէ Կանին և թէ Բէսէրման աւելորդ են համարում միջազգային կոնֆերէնցիայի գումարումը: Սօցիալիստ Լէբէդուր ցաւակցութիւն է յայտնում, որ Աւստրիան շատ անյարմար րօպէին պաշտօնապէս յայտարարեց միացման մասին: Հռետորը համարում է, որ խաղաղութիւնը պահպանելու համար պէտք է շնորհակալութիւն յայտնել սերբիական սօցիալ-դեմօկրատիային: Ուրիշ կուսակցութիւնների հռետորները հաւանութիւն են յայտնում կայսերական կանցլերի արտաքին քաղաքականութեանը: 5 ժամ 30 րօպէին Բիւլովը կրկին ճառ է արտասանում ծովային զինուորութիւնների հարցի վերաբերմամբ:

(Հ. Գ.)

ԹՈՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Կ. Պոլիս, 16 մարտի

Մարշալ Քեազիմ փաշան նշանակվեց Կօսօվայի վիլայէթի գեներալ-նահանգապետ: (Հ. Գ.)

Սօֆիա, 16 մարտի

Լեապչեվը մեկնում է Կ. Պոլիս արևելեան երկաթուղու վարձատրութեան և մի քանի հերթական հարցերի մասին բանակցելու համար: Երկաթուղու ներկայացուցիչ Ֆանտը նոյնպէս մեկնում է Կ. Պոլիս:

(Հ. Գ.)

Մօտ օրերս Թիւրքական պարլամենտը պիտի քննի պետական ելքեմուտքը: Այս առաջին սահմանադրական բիւջէն կազմվել է ֆրանսիական հանրապետական կօնտրօլի ներկայացուցիչ («cour des comptes»-ի նախագահ) պ. Լօրանի մասնակցութեամբ և նրա բիւջէի չափը հաւասար է 25 և կէս միլիօն թիւրքական ոսկու, կամ մեր հաշւով մօտ 217 միլիօն ռուբլու, ուրեմն ռուսաց պետական բիւջէի մի տասներորդից էլ քիչ: Ելքը մուտքից աւել է 3 և կէս միլիօն թիւրքական ոսկով (մօտ 32 միլիօն ռուբլի): Այս պակասը լրացնելու համար կառավարութիւնը մտադիր է նոր պետական մենավաճառներ ստեղծել. օրինակ՝ լուցկիի, թղթախաղի կարտերի և մի քանի մաքսային հարկերի աւելացումով: Սակայն թիւրքական ֆինանսների հետ տեղեակները կասկած են յայտնում, որ նման բաներով կարելի լինի լրացնել պակասը: Կայ աւելի հաւատի միջոց՝ մի կարգ ծախսերի պակասեցումը: Օրինակ, բաւական է յիշել, որ խսկական ծառայութեան մէջ են գտնվում մօտ 40,500 օֆիցէրներ. թէ սա ինչ կը նշանակէ, բաւականանանք ասելով, որ ամեն մի օֆիցէրին ընկնում է հինգ զինւոր, կամ մի քիչ էլ պակաս: Պարզ է, որ առանց ռազմական ոյժի թուլացման օֆիցէրների այս քանակը կարելի է զգալի չափով կրճատել... Աւելի անհասկանալի է ծովային ծառայութեան մէջ գտնվող սպաների թիւը՝ մօտ 6000 օֆիցէրներ, որոնցից 166-ը ադմիրալներ են: Մինչդեռ յայտնի է, որ Թիւրքիան նաւատորմիղ չունի. չէ՞ որ գոյութիւն ունեցող 2—3 հնացած նաւերը արժանի չեն նաւատորմիղի անուն կրելու: Կասկածելի է սակայն, որ կառավարութիւնը նախաձեռնի ծախսի այս աղբիւրների կրճատման, որովհետև երիտասարդ թիւրքերի ոյժը հէնց կազմում են զօրամասերի և նաւատորմիղի օֆիցէրները, որոնց գրգռելը հազիւ թէ նպատակայարմար լինի... («Рус. Вѣд.»)

Կ. Պոլիս, 8 մարտի

Անատօլուի զանազան մասերում հայերը հրաժարվում են վճարել զինուորագրութիւնից ազատվելու համար սահմանված տուրքերը, պահանջելով իրանց ևս զինուորական ծառայութեան մէջ ընդունել:

Երկրորդ զինուորական կորպուսում ինչ-որ թիւրիմացութիւններ են ծագել: Կորպուսի գլխաւոր շտաբի հրամանատարը և մի քանի բարձր հրամանատարներ հրաժարական տուին: Պատճառները անյայտ են:

Միութիւն և Առաջադիմութիւն կուսակցութեան կենտրոնական կոմիտէի պատգամաւորներից մէկը՝ դ-ր. Նազըմ-բէյը՝ վերադարձել է Կ. Պոլիս իր շրջագայութիւնից, որի ժամանակ նա ծանօթանում էր կոմիտէի գաւառական բաժանմունքների գործերի հետ: Իր ստացած տպաւորութիւնների առիթով Նազըմ-բէյը երկարատև խօսակցութիւն է ունեցել Հիլմի փաշայի հետ: Քիչ ժամանակից յետոյ Նազըմ-բէյը կուղևորվի Անատօլուի շրջանը այնտեղի բաժանմունքների գործերի հետ ևս ծանօթանալու: «Ժուրնալ-դը-Սալօնիկը» հաղորդում է, որ Միութեան և Առաջադիմութեան կենտրօնական կոմիտէն իր անդամներից երեքին ուղարկել է յիշեալ քաղաքը, որպէսզի նրանք իրանց տեղում, հաւաքած տեղեկութիւնների հիման վրա, քննեն, թէ որոնք են այն պատճառները որոնց շնորհիւ կոմիտէն վերջին ժամանակներս կորցրել է իր վարկը, որպէսզի ըստ այնմ էլ միջոցներ որոնեն նրան վերականգնելու:

Երէկ պարլամենտում տաք վիճաբանութիւններ ծագեցին աւազակութիւնները Դերսիմում չը դադարելու մասին, ուր չը կան ոչ ճանապարհներ, ոչ էլ միջոցներ կռւելու այդ չարիքի դէմ:

Կաբինէտի ներկայացուցիչը կառավարութեան կողմից խոստացաւ մեծ քանակութեամբ զօրք ուղարկել այնտեղ, աւելացնելով սակայն, որ դա անկարելի է առաջ գարնանից վաղ, որովհետև Դերսիմի դիրքը Չերնոգօրիայի ... անառիկ լեռներից և անմատչելի ձորերից է կազմված.

Ճառախօսները յարձակվում էին կառավարութեան դանդաղկոտութեան վրա, յայտնելով որ այսուհետև նա է պատասխանատու բոլոր անկարգութիւնների, ի թիւս որոնց նաև աւազակութիւնների ու հասարակական ապահովութիւնը ինչպէս մայրաքաղաքում, այնպէս և գաւառում խախտվելու համար:

«Սերբեստի» լրագիրը հաղորդում է, որ իւրաքանչիւր դրութիւնը Զմիւռնիայում օրէ-օր ծանրանում է:

Միութիւն և Առաջադիմութիւն կոմիտէի ու նրա գաւառական բաժանմունքների կողմից կատարված մի շարք անմըտածված արարքների շնորհիւ, անհրաժեշտ է նահանգապետներին լիազօրութիւններ տալ յայտնի ձևով կանօնաւորելու երիտասարդ-թիւրքերի կոմիտէի ու նրա բաժանմունքների նիւթական գործերը, որովհետև նրանք դրամական նպաստներ են շորթում մինչև իսկ օտարերկրացիներից:

(«Р. Сл.»)

ՍԵՐԲԻԱԿԱՆ ԳԱՀԻ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐԸ

Բէլգրադ, 13 մարտի

Մինիստրների խորհուրդը վճռեց թագաւորին թողնել, իբրև դինաստիայի աւագ, լուծել գահաժառանգի՝ գահի իրաւունքներից հրաժարվելու հարցը:

Կօլակօվիչի հրատարակած յայտարարութիւնից և դիակը անդամահատելուց յետոյ կազմված արձանագրութիւնից երևում է, որ Կօլակօվիչի սպանութեան մէջ գահաժառանգը մազի չափ մեղաւոր չէ: (Հ. Գ.)

Բէլգրադ 14 մարտի

Հրատարակվեց թագաւորի մանիֆեստը, որով յայտարարվում է, որ գահաժառանգի հրաժարականի պատճառով գահի իրաւունքները ձեռք է բերում Պետրոս թագաւորի կրտսեր որդի Ալէքսանդրը:

Զինուորական մինիստրութիւնը մի հրամանով յետաձգում է պահեստի զինուորների զինուորական զօրախաղերն ու վարժութիւնները: (Հ. Գ.)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Բօմբէյ, 16 մարտի

Բրիտանական երկու նաւակներ շտապով հրաման ստացան դուրս գալ Պարսից ծոցը: (Հ. Գ.)

Թեհրան, 16 մարտի

Մէշէդում խոշոր անկարգութիւններ

են սկսվել [illegible] վրա։ Սպանվել է մի ռուսահպատակ։

Նախկին Թղթակից Պանօվը 50 համախոհներով եկել է Աստարաբադ։ Ազգաբնակութիւնը հանդիպել է նրան համակրանքով և անցել է յեղափոխականների կողմը, որոնց իշխանութեան ներքոյ գտնվում է համարեա ամբողջ Մազանդարանը։ (Հ. Գ.)

—

Թէհրանում յուզմունք է առաջացնում այն տեղեկութիւնը՝ թէ Ռուսաստանից ծածկաբար Պարսկաստան է վերադարձել շահի եղբայր Սալար-ուդ-Դօվլէն, որը երկու տարի սրանից առաջ աշխատում էր գահաժառանգութիւնը սեփականել։

—

Րաշտի ներկայ գեներալ-նահանգապետի ամբողջ ստացուածքը շահի հրամանով յարքունիս է գրաւված։ Ժողովրդի կողմն անցած այդ պաշտօնեայի գոյքը միայն Թէհրանի մէջ գնահատվում է 3.000,000 րուբ.։

—

Սալմաստում Թիւրք զօրքերը գրաւել են Խօդար, Սիլաւ, Վարդան, Սէրդկան և Զարա գիւղերը։

Պարսիկները հեռագրով բողոքել են օտարերկրեայ պետութիւններին Թիւրքիայի այդ միջամտութեան համար։

Մինիստրների ագիտացիան 70 ներկայացուցիչների բարձրագոյն ժողովարանի դէմ աջողութիւն ունեցաւ։

Սաադ-Դօվլէն, ինչպէս արդէն հեռագիրը հաղորդեց, հրաժարական է տուել և րէակցիօներների վրէժխնդրութիւնից ազատվելու համար անգլիական դեսպանատանն է ապաստան գտել։

Էմիր Բահադուր-Ջէնգը, որ գլխաւոր դրդիչն է այդ դեռևս չը հաւաքված փոքրիկ մէջլիսի արձակման, համոզում է շահին արտաքսել Սաադ-Դօվլէին Պարսկաստանի սահմաններից։

Ամբողջ ազգաբնակութիւնը գրգռված է կառավարութեան դէմ։ Ընդհանուր գործադուլ է սպասվում։ Այժմից արդէն բոլոր առևտրական տներն ու շուկաները փակված են։ Շահը հրամայել է իր Թիկնապահ պաշտօնաթող գնդապետ Լեախօվին, որը կատակ անել չէ սիրում, նախազգուշացնել օտարերկրեայ դեսպանատները ապաւինած առևտրականներին, որ եթէ նրանք դուրս չը գան այնտեղից ու չուզենան անձամբ բանալ շուկան, այն ժամանակ կօզակները Թնդանօթներով կը ստիպեն նրանց դուրս գալ իրանց պատսպարանից։

Այդ սպառնալիքներին առևտրականները պատասխանեցին, որ «օտարերկրեայ դեսպանատները մէջլիս ու մըզկիթներ չեն» և որ իրանք դուրս չեն գայ, մինչև որ Սաթթար-խանը կամ Րաշտի «յեղափոխականները» իրանց օգնութեան չը հասնեն։

Տեղական նահանգապետը յայտնի չէ թէ ուր է անյայտացել։

—

Նիշաբուր, 2 մարտի

Փետր. 27-ին Մէշէդի սահմանադրականներից այստեղ մի հեռագիր ստացվեց, որով յայտնում են տեղիս ժողովրդին՝ միահամուռ և կամքի հաստատակամութեամբ աշխատել վերականգնեցնել սահմանադրութիւնը և կառավարութեանը ոչ մի դէպքում հարկ չը վճարել։

Հեռագրի բովանդակութիւնը կրճատված թարգմանութեամբ առաջ ենք բերում հետևեալ կերպով. «Մենք, Մէշէդի սահմանադրականներս, կրկին ապստամբվելով կառավարութեան դէմ՝ խստիւ պահանջում ենք շուտափոյթ վերականգնեցնել սահմանադրութիւնը և կոչ ենք անում ձեզ յարատև հաստատակամութեամբ ցոյցերը վերսկսել, մինչև կիրականանայ մեր ընդհանուրիս տենչը, և յորդոր ենք կարդում ոչ մի դէպքում կառավարութեանը հարկ չը վճարել»։ Ստորագրված է՝ «Անջումանը-այալաթ»։

Այստեղ ամենուրեք տիրում է յուզմունք. յայտնի մզկիթներում ժողովները ծածկաբար շարունակվում են. ժողովրդի կողմից դեռ յեղափոխական ցոյցեր չեն նկատվում։

Խօրասանի ընդհ. նահանգապետ Րուքն-ուդ-Դօվլէն անցեալ օրը այստեղի վրայով մեկնեց դէպի Թէհրան. ոմանց ասելով պաշտօնանկ է եղել։ Նրա տեղը նշանակված է հակասահմանադրական Նայիր-ուդ-Դօվլէն։ Վերջինիս Մէշէդ գալու համար մեծ շարժում է սպասվում։ Իքս

—

Թէհրան, 10 մարտի

Երէկ շահը տեղական բանկերից մէկի միջոցով խոշոր գումար ստացաւ Գերմանիայից։ Դրամները կառքով տեղափոխեցին Բաղէ-Շահ։ Հասարակութեանը շատ հետաքրքրում է, թէ ինչ աղբիւրից է ստացված։ Ոմանք կարծում են, որ դա մի սովորական կաշառք է իշխանութեան ձգտող որևէ բարձրաստիճան անձի կողմից տրված, բայց կան և այնպիսիները, որոնք ասում են, որ Գերմանիան է ֆինանսական աջակցութիւն ցոյց տուել։ Վերջինիս հաղիւ սակայն արդարացի լինի։ («Р. С.»)

—

Ղազվին, 10 մարտի

Պարզվել են յեղափոխականների ոյժերը։ Ռաշտում և Ղազվինում նրանց տրամադրութեան տակ գտնվում են 3000 հոգի, լաւ զինված։ Րաշտի անջումանը Գերմանիայից բերել է տուել չորս օֆիցէր-պիրոտեխնիկներ՝ իւրաքանչիւրին օրական 65 մարկ ռոճիկով։ Նրանց ղեկավարութեամբ պատրաստված են ահագին քանակութեամբ ռումբեր։

Ասում են, որ Պանօվը հեռացել է Րաշտից։

Անջումանի գանձած գումարների ընդհանուր քանակը ազգաբնակութիւնից հասնում է 380,000 թումանի։ («Р. С.»)

—

Աստարա, 9 մարտի

Րաշտում, քաղաքի գրաւման քառասներորդ օրը, յեղափոխական մարտիկները հանդիսաւոր թափօր սարքեցին։

Գերեզմանատանը մի մեծ միտինգ տեղի ունեցաւ, որից յետոյ ազատութեան համար ընկածների յիշատակին զինւորական պատիւներ արվեցին։

Դժգոհութիւնը յեղափոխական գործին միացած օտարերկրացիների նկատմամբ հետզհետէ աճում է։ Պանօվի դրութիւնը դժուարանում է։

Րաշտից տեղեկութիւններ ստացվեցին, որ տեղական անջումանը յեղափոխականների գրաւած բոլոր գիրքերից պահանջներ է ստացել՝ հեռացնելու Պանօվին։ Հակառակ դէպքում յեղափոխականները սպառնում են թողնել իրանց գիրքերը։

Մի քանի անձինք, աւելի անհամբերներից ու կասկածելիներից, առանց սպասելու անջումանի պատասխանին, ուղևորվել են Րաշտ՝ Պանօվին սպանելու համար։ («Р. С.»)

—

Ռուսաց արտաքին գործերի մինիստրութիւնը վճռականապէս հերքում է Ռուսաստանի կողմից Պարսկաստանի գործերին միջամտելու մասին տարածված լուրերը։ Եւ իբրև դրա ապացոյց՝ պաշտօնական դիպլօմատիական շրջաններում մատնանիշ են անում այն հանգամանքը, որ ռուսաց դեսպանութեան միջնորդութիւնը, իր պահակախմբի ուժեղացման մասին, մինչև այսօր էլ չէ գոհացված, որպէսզի հակառակ մեկնութիւնների առիթ չը ծառայի։ («Р. С.»)

—

Թէհրան, 10 մարտի

Հասարակական կարծիքը, որ սահմանադրութեան [illegible] աշխատող Սաադ-Դօվլէի կողմն է, չափազանց յոռետես է արդիւնքի նկատմամբ։ Ժողովրդի ձեռքում կենտրոնացած իշխանութիւն Պարսկաստանը երբէք չի տեսնի։ Շահը իր իշխանութեան համար կը պահանջէ ամենաընդարձակ գերագոյն իրաւունքներ, որպէսզի օգտվի նրանցից առաջվայ նման։

Ժողովը Մարմարէ պալատում, ինչպէս ես հաղորդել էի, պէտք է կայանար յաջորդ օրը։ Շահը սակայն յետաձգել է էլի մի քանի օրով։ Ժողովից առաջ հրատարակվելու է բարձրագոյն հրովարտակ, որի բնագիրը չը նայելով որ պահվում է ծածուկ, այնուամենայնիւ ինձ աջողվեց պատահաբար ծանօթանալ նրա հետ։ Նրա բովանդակութիւնը հետևեալն է.

«Ի նկատի առնելով, որ աշխարհութեան մէջ սաստիկ խառնվութիւն է տիրում և ժողովուրդը իր վրա չունի մի իշխանութիւն, որին նա ենթարկվէր, մենք անհրաժեշտ համարեցինք խորհրդակցութիւն հրաւիրել արքայազուններից, պատասխանատու և անպատասխանատու մինիստրներից, հոգևորականութիւնից, վաճառականներից, նոյնպէս և Թիւրքական դեսպանատանը և Շահ-Աբդուլ-Ազիմի մզկիթում բաստ նստածների ներկայացուցիչներից՝ այն յուսով, որ նրանք իրանց բոլոր գիտութիւնն ու փորձառութիւնը գործ կը դնեն, որպէսզի երկիրը բոլորովին հանգստութեան մէջ դրվի»։

Ժողովին մասնակցողներին արդէն ուղարկված են հրաւիրաթերթիկները։ Այդ հրովարտակի հրատարակումը տեղի է ունենալու մօտ օրերս։ («Р. С.»)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Բէլգրադ, 16 մարտի

Աւստրեան կոմս Ֆօրգաչ այցելեց Միլօվանօվիչին։ Բանակցութիւնների առարկան աւստրօ-սերբիական առևտրական յարաբերութիւնները կարգաւորելու հարցն էր։ Միլօվանօվիչը յայտնեց, որ այդ հարցի մասին առաջադրութիւն կանէ մինիստրների խորհրդին։ (Հ. Գ.)

—

Բերլին, 14 մարտի

«Լօկալ-Անց.»-ը հաղորդում է, որ արքեդուքս Ֆրանց-Ֆերդինանդը մեկնեց Հարաւային Ունգարիա։ Վիէննայում այդ բանի վրա լուրջ ուշադրութիւն են դարձնում, որովհետև գահաժառանգը գնաց այն տեղը, ուր մատադիր է առհասարակ մեկուսանալ պատերազմի դէպքում։ (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 14 մարտի

Անգլօ-աւստրիական բանաձևի բնագիրը վերջնականապէս որոշվեց։ (Հ. Գ.)

—

Ստօկհօլմ, 14 մարտի

Րէյխստագի երկու պալատների ընդհանուր ժողովում 230 ձայնով ընդդէմ 131-ի որոշվեց երեք միլիօն կրօն յատկացնել դաշտային թնդանօթների նոր տեսակի ռազմամթերքներ ձեռք բերելու համար։ (Հ. Գ.)

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ԹԻՒՐՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

—

Վան, 16 փետրվար

Երկրի անմիջական և կենսական կարիքներն ուսումնասիրելու և դարման ու միջոցներ ներկայացնելու համար հայ և թիւրք հասկացող անհատներէ յանձնաժողով մը կազմուած է, որ իր աշխատութեանց տեղեկագիրը ներկայացուցած է։ Երանի՜ թէ երկիրն իր ուշադրութիւնը լիովին դարձնէր անտեսական վերակազմութեան և իմաստութիւն ունենար ըմբռնելու պատմական այս պատասխանատու շրջանի հրամայական և անյետաձգելի պահանջները, որոնց անտեսումը կարող է աղէտաբեր հետևանքներ ունենալ։

Երկար տարիներէ ի վեր բնական և առաւելապէս տրուեստական սովերու պատճառաւ հայ ժողովուրդը իբրև հացազին արտասահմանէն ստացեր է հարիւր հազարներ, որոնք հալած կորսուած են և ժողովուրդը մնացեր է միշտ կարօտ, վասնզի իսկական դարման կարելի չէ եղած գտնել և նպաստներն՝ իբրև ժամանակաւոր պալլիատիվ՝ անօգուտ անցած են։ Այս անգամ որոշուած է գնել երկրագործ. գործիքներ, ժամանակաւորապէս, առայժմ, հերկելու մեքենայ և տալ գիւղացոց $3^0/_0$-ով։ Նոյնպէս որոշուած է սերմացու տալ, իբրև փոխ։ Կառավարութիւնն յատկացուցած է 100,000 օսմ. լիրա, զոր փոխ կուզէ տալ սեփականատէր գիւղացիներուն։ Գաւառ. երեսփոխանական ժողովը որոշեց առաջարկել, որ հնարաւորութիւն տրուի ոչ-սեփականատէրներուն ալ օգտուիլ այդ աջակցութենէն։

Կեդրոնական վարժարանի մէջ տեղի ունեցող միտինգ մը բաւական յուզում յառաջ բերաւ։ Այնտեղ յեղափոխական մի քանի եռիտասարդներ հակակրօնական, հակազինուորական պրօպագանդ կընեն անտեղի և խակ ապրեսութեամբ մը։ Ժողովրդէն տրտունջի ձայներ կը բարձրանան ապա աղմուկի մէջ հռետորի ձայնը կը մարի։ Յեղափոխականներ, իրենք, գրգռուած կը դիմեն «Ազատութեան Լոյս» ընթերցարանը և կը պահանջեն խօսողները։ Վերջը կը դիմեն անոնց տուները և կեդրոնականի բակին մէջ բաւական ծեծկռտուք լինելէ յետոյ, այ-[illegible] «մի խումբ դաշնակցականներ» ստորագրութեամբ բողոք մը փակցուած են պատերու վրայ։

Ժողովուրդը հետզհետէ աւելի կը զգուի զինք շահագործող ղեկավարներէ և խակամիտ աւան-գարտներէ։ Կիրակոս

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՎԱՐԿԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

—

Մարտի 15-ին Թիֆլիսի ժողովարանում կայացաւ երկրորդ փոխադարձ վարկի ընկերութեան ընդհ. ժողովը, որին եկել էին մօտ 350 ձայներ ունեցողներ, նախագահութեամբ պ. Մ. Աթաբէկեանցի։ Ժողովը նախ քննեց անցեալ տարվայ հաշիւը։ Հաշւապահութեան մասնագէտ պ. Ն. Աբրահամեան մատնացոյց արեց հաշւի մի քանի սխալները։ Պետ. Զաքարեանցը թեև մի առ մի այն տեղեկութիւնները, որոնք պիտի մտցված լինէին հաշւի մէջ. դրանք ունեն ոչ միայն ակադեմիկական բնաւորութիւն, այլ և կը լուսաբանէին շատ գործնական խնդիրներ։ Գ. պ. Լիմօնի և Մեցուգեան ցոյց տուին մի քանի հաշւապահական սխալներ, գործը տանելու թերութիւններ։ Բանկի կողմից բացատրութիւններ էր տալիս պ. Ս. Բալադեան, որը աշխատեց ջրել պ. Ն. Աբրահամեանի նկատողութիւնները, ամբողջովին ընդունելով Պ. Զաքարեանցի [illegible]ները՝ իբրև ցանկալի և կարևոր։

Ներկայ տարվայ նախահաշիւը ժողովը ընդունեց գրեթէ առանց փոփոխման։ Անցաւ և խորհրդի առաջարկը՝ շրջանառութեան դրամագլխի մեծացնելու հարցը, չը նայած պ. Լ. Ֆ. Տիգրանեանի համոզեցուցիչ ճառին, թէ դրանով ընկերութիւնը կորցնում է իր ժողովրդական, մանր վարկի բնոյթը, հաւասարվելով մնացած խոշոր բանկերի հետ։ Ապա անցան ընտրութիւններին։ Չը նայած մամուլի մէջ («Մշակ», «Тиф. Лис.») յայտնված մաքերին, որ արձագանք էր գտել և անդամների մէջ, այն է՝ մի տարով ևս թափուր պահել երրորդ անդամի տեղը, ժողովը չը ցանկացաւ քննել անգամ այդ խնդիրը։ Կանդիդատներ առաջարկվեցին Ս. Մելքումեան, Արուանեան և Պ. Զաքարեան։ Միայն ընտրութեան վերջին նախագահի ուշադրութիւնը հրաւիրեցին այն հանգամանքի վրա, որ Պ. Ց. Զաքարեանցի տուփի վրա նշանակված է Ս. Ե. Զախարօվ։ Հարց ծագեց արդէն փոքրաթիւ ժողովի առաջ—մեհամասնութիւնը ցրվել էր իր քուէները տալուց յետոյ—ինչպէս վարվել։ Ս. Լիսիցեանը յայտնեց, որ ինքը և ամբողջ ժողովը քուէարկել են Պ. Զաքարեանին, չը նայած տուփի վրա սխալ գրածին։ Ժողովը վճռեց չը համարել Պ. Զաքարեանին քուէարկված։ Խորհրդի անդամներ ընտրվեցին՝ պ. պ. Աթաբէկեան, Ա. Հ. Էնֆիաճեան, Կիւլպէնկեան. վերաքննիչ յանձնաժողովի հին անդամները վերընտրվեցին։

ԺՈՂ. ՀԱՄԱԼՍ. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԵԿՑԻԱՅԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԸ

—

Այս ընդհանուր ժողովը կայացաւ մարտի 13-ի երեկոյեան Կ. Գիւղատնտեսական Ընկերութեան շինութեան մէջ։

Նախագահ ընտրվեց Հ. Առաքելեան, իսկ քարտուղար՝ Ս. Եսայեան։

Նախ խնդրվեց Ալ. Խատիսեանին, իբրև նախագահ նախկին սեկցիայի, հակիրճ տեղեկացնել անցեալ գործունէութեան մասին։

Ա. Խատիսեան յայտնեց, որ սրանից մօտ մէկ և կէս տարի առաջ ժողովրդական համալսարանների ընկերութեան ընդհանուր ժողովի որոշման համաձայն ընտրվեց ի միջի այլոց հայկական սեկցիան, բաղկացած 20 անդամից (համաձայն ընկերութեան կանոնադրութեան), որ իր գործունէութիւնը գլխաւորապէս արտայայտեց ժողովրդական հանրամատչելի դասախօսութիւններ կազմակերպելով։ Սեկցիան, ինչպէս կանոնադրութիւնն է պահանջում, ունէր իր խորհուրդը, բաղկացած նախագահից (Ա. Խատիսեան), քարտուղարից (Արտ. Աբեղեան) և մի ներկայացուցչից։ Սակայն մի երկու դասախօսների խօսածների մէջ մի քանի անպատեհ մտքեր և ծրագրից շեղում նկատելով, իշխանութիւնը անցեալ տարվայ վերջերը արգելեց հայերէն լեզուով դասախօսութիւններ կարդալը։ Սեկցիան վերջացաւ, իսկ իբրև նիւթական արդիւնք մնաց մօտ 450 րուբլի և ինվենտար։

Այս բացատրութիւնները ժողովականներին հաղորդվելուց յետոյ, Հ. Առաքելեան քննութեան առաջարկեց օրակարգը. ա) Նոր սեկցիայի անդամ լինելու ցանկութիւն են յայտնել սովորական նորմա 20-ից հինգ հոգի աւելի, այսինքն 25 հոգի. հարց է, թէ ինչպէս վարվել մնացած 5 հոգու վերաբերութեամբ։

Մատնանշելով կանոնադրութեան այդ սխալ կէտը, ժողովը որոշեց հինգին համարել կանդիդատներ։

բ) Սեկցիան ունենալու է իր այսպէս կոչված գործադիր մարմինը՝ խորհուրդը, որ բաղկանալու է նախագահից, քարտուղարից, գանձապահից և մի ներկայացուցչից, որ մասնակցելու է վարչութեան նիստերին վճռական ձայնով միայն հայկական սեկցիային վերաբերեալ հարցերում, իսկ միւսներում իբրև խորհրդակցական ձայնով մասնակցող։

Ընտրութիւններին դիմելուց առաջ Ա. Խատիսեան բարւոք համարեց շեշտել այն հանգամանքը, որ նոր խորհրդի համար գործունէութեան ասպարէզ համարեա չը կայ. արգելված են դասախօսութիւնները, տարրական դպրոցները աջողութիւն չունեն (վրացիները իրանցը փակում են). պէտք է այժմ խորհել այդ լուրջ խնդրի մասին։

Ա. Քալանթար կարծում է, որ սեկցիայի ժողովներում կարելի է հետաքրքրական առարկաների մասին որոշ կուրս մշակել. օրինակ՝ կարելի է բրօշիւրներ հրատարակել զանազան օգտակար գիտելիքների, աշխարհի մասին ի հարկէ որոշ սիստէմով. գուցէ և թոյլ կը տրվի դասախօսութիւնները շարունակել։

Գասպարեանը, չը համակրելով պատահական եղանակով գործելուն, ասում է, որ ընկերութեան վարչութիւնը պէտք է միջնորդէ իշխանութեան առաջ, որպէսզի թոյլատրվի հայկական սեկցիային շարունակել իր գործունէութիւնը նախօրօք որոշված սիստեմատիկ ծրագրով։

Բ. Մկրտումեան նկատում է, որ վարչութիւնը նոր կանոններ է մշակում բանւորական տարրական դպրոցների մասին, ցանկալի է, որ հայկական սեկցիան իր ներկայացուցիչը ունենայ։

Ապա թերթիկներով, գաղտնի քուէարկութեամբ ընտրվեց խորհրդի կազմը. նախագահ Ա. Խատիսեան, քարտուղար՝ Գ. Լեոնեան, գանձապահ՝ Ա. Նազարէթեան և ներկայացուցիչ՝ Ռ. Խանազատեան։

Հարց եղաւ և այն մասին, որ կանոնադրութեան ոյժով իւրաքանչիւր սեկցիա պարտաւոր է իր ստացած նուէրների (որոնք 20 րուբլուց անցնում են) 10 տոկոսը յանձնել ընդհանուր գանձարկղին, իսկ բոլոր եկամուտները ամբողջովին տալ ընկերութեան յիշեալ ընդհանուր գանձարկղին։ Հասկանալի է ինքըստինքեան, որ ընկերութեան վարչութիւնը աչք ունի հայկ. սեկցիայի 450 րուբլու վրա։

Ժողովը խնդրեց խորհրդին ոչ մի կերպ չը յանձնել այդ գումարը ընդհանուր գանձարկղին։

Նաև սեկցիայի ընդհանուր ժողովները կառավարելու համար մինչև տարվայ վերջը նախագահ ընտրվեց Ա. Քալանթար, իսկ քարտուղար՝ Ս. Եսայեան։ Ե.

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Բաթում, 10 մարտի

Այսօր, քաղ. տան դահլիճում կայացաւ Կ. Հ. Բ. Ը. տեղական ճիւղի ընդհանուր ժողովի շարունակութիւնը։ Դատարկ խընդիրների ու թեանջանների մասին երկար ջուր ծեծելուց յետոյ, ժողովը հաստատեց վարչութեան կազմած նախահաշիւը։ Վերջում մի խմբակի կողմից առաջարկվեց շնորհակալութիւն յայտնել վարչութեան նախագահ պ. Մելիք-Շահնազարեանցին իր եռանդուն գործունէութեան համար, որ և ընդունվեց ժողովի կողմից։ Յետոյ փորձեց հրաժարվել պաշտօնից պ. Շահնազարեանց՝ պատճառ բռնելով իր ոյժերի անզօրութիւնը։ Ժողովը մերժեց հրաժարականը։ Ապա պիտի սկսվէին վարչութեան 2 անդամի ու վերստուգող յանձնաժողովի նոր անդամների ընտրութիւնները։ Վարչութեան անդամները վիճակ չէին ձգել. բոլորն էլ մէկիկ-մէկիկ ընդհանուր ժողովին յայտնեցին իրանց հրաժարականները. ժողովը չընդունեց և ոչ մէկի հրաժարականը։ Վաղօրօք հրաժարված էր միայն մի անդամ, որի փոխանակ միաձայնօրէն ու ժողովի յատուկ խնդրանօք ընտրվեց բժիշկ Նիկ. Մելիք-Մուրադեան։ Փոխանդամի մի տեղ մնաց բաց, որի համար գաղտնի քուէարկութեամբ ընտրվեց տ. Գայթմազեան։ Սրանով և փակվեց ժողովը գիշերվայ ժամը 11-ին։ **

—

Ախալցխա, 14 մարտի

Ինչպէս լսում ենք, Ախալցխայի Կանանց Բարեգործական Ընկերութիւնը մտադիր է մօտ ապագայում Ախալցխայում ջուլհականոց բանալ. դեռ ևս յայտնի չէ՝ թէ ջուլհականոցում միմիայն արհեստ կը սովորեցնեն, թէ՞ սովորողների համար այդտեղ կը լինի և արհեստանոց, որտեղ քաղաքիս չունևոր ու թշուառ վիճակի մէջ գտնվող կանայք միշտ կարող կը լինեն աշխատանք գտնել և այդպիսով օգնել իրանց նոյնքան անօգնական ընտանիքի անդամներին։

Մեր կարծիքով նպատակայարմարը այն է, որ հիմնվելիք ջուլհականոցը լինի մի արհեստանոց, որովհետև միայն այդ դէպքում գործը հիմնաւոր կը լինի ու կը ծառայէ իր իսկական նպատակին. իսկ եթէ միայն սովորեցնելը լինի, շատ քչերը սովորելուց յետոյ կարող կը լինեն ինքնուրոյն գործ սկսել, որովհետև բոլորի համար այնքան էլ հեշտ չի լինի մեքենայ, գործիքներ և այլ անհրաժեշտ նիւթեր ձեռք բերելը. ոչ պակաս հեշտ չի լինի և պատրաստի ապրանք սպառելը։ Վերոյիշեալ հանգամանքները պահանջում են, որ բացվելիք ջուլհականոցը լինի մի գործարան, մանաւանդ որ այնքան էլ թանգ չէ նստում, ընդամենը 600—800 ր., ինչպէս վկայում են գործին ծանօթ մարդիկ։ Խորհուրդ կը տայինք Ա. Կանանց Բարեգ. Ընկ. վարչութեանը մի ժողով գումարել և հրաւիրել Կ. Հ. Բ. Ը. տեղիս ճիւղի վարչ. անդամներին՝ որպէս աւելի ձեռնհաս մարդկանց, խորհրդակցելու այդ հարցի մասին, որովհետև ջուլհականոցի հետ կապված են և պիտոյքներ ձեռք բերելու և ապրանք ստանալու հարցերը։ Ցանկանում ենք լիակատար աջողութիւն, որով Ա. Կ. Բ. Ընկ. ընդարձակած կը լինի իր գործունէութեան ասպարէզը։

Կ. Հ. Բ. Ընկ-ն էլ մտադիր է տեղս բաց անել խոհարարական կուրսեր։ Կարծում ենք, որ այս վերջինը այնքան էլ աջողութիւն չի գտնի Ախալցխայում, որովհետև՝ նախ սովորողների փորձնական ճաշերը դժուար կը սպառվեն, շնորհիւ այն հանգամանքի, որ քրոում ճաշողները շատ քիչ են, երկրորդ՝ օտարների մօտ ծառայելու նպատակով սովորողներ էլ շատ քիչ կը լինեն, որովհետև պահանջը քիչ է, և երրորդ՝ իրանց համար ճաշ պատրաստելու նպատակով էլ շատ քչերը կը սովորեն, որովհետև ախալցխացին դժուար թէ հրաժարվի իր նահապետական եղնուց և ապուրից, մինչև իսկ շատ համեղ բուլիօնի և ֆիլէի գնով։ Lego

—

Կաղզուան, 11 մարտի

Ներկայ մարտի 11-ի գիշերը կաղզուանեան յայտնի գող Մինաս Ջանիկեանը, Մարգար Աստուրեանի և Րաջաբ Մամեդօղլու, նոյնպէս կաղզուանցի մի երկու անյայտ չարագործների հետ միասին մտնում են տեղացի Վարոս Նուրումեանցի տունը և վիրաւորելով յիշեալ Նուրումեանցին, նրա կնոջ և զոքանչին՝ յափշտակում են 200 րուբլի փող, 100 րուբլու կանացի զարդեղէն և մի արծաթեայ 10 րուբլի արժողութեամբ։

Թէպէտ չարագործները դիմակաւորված են լինում, սակայն Նուրումեանցներին աջողվում է դէն շպրտել յիշեալ երեք անձանց դիմակները, որից յետոյ և ճանաչում են չարագործներին։ Յիշեալ երեք չարագործները ձերբակալված և յանձնված են դատական քննիչին, որը մեղաւոր ճանաչելով երեքին էլ բանտարկեց։ Արշարունեցի

—

Նոր-Բայազէտ, 10 մարտի

Մինչդեռ ուրիշ գաւառներում արդէն գարունը բացվել է, մեզանում, ընդհակառակը, երէկ, գարնանամտին, մարտի 9-ին, մի «չօգ» ձիւն եկաւ և ծածկեց ամբողջ շրջակայքը, էլ աւելի երկարացնելով առանց այն էլ մեր երկարատև ձմեռը։ Թէպէտ փետրվարի ամբողջ ընթացքում տաք օրեր էին, եղանակը բոլորովին գարնանային և բոլոր հողագործները՝ յիրա առած այդ հանգամանքից՝ մտադրված էին մարտին սկսել վարուցանքը, սակայն ի զարմանս բոլորի գարնանամտի օրը ձիւնը խափանեց այդ մտադրութիւնը, ուստի կարելի է կարծել, որ այդ պատճառով դաշտային աշխատանքները մի ամսով ուշ կարող են սկսվել։ Եւ դա մեծ զարկ էր հողագործ դասակարգի տնտեսութեանը, մի դասակարգ, որը, անգործ-պարապ նստած ամբողջ ձմեռվայ 6—7 ամիսներում, սրտատրոփ սպասում է գարնան բացվելուն, որպէսզի վերսկսի իր հողագործական աշխատանքները...

Բարեբաղդաբար էժան են թէ անասունների կերը—խոտը—և թէ հացի պաշարները, ապա թէ ոչ՝ մեր ռաշպար դասակարգը այսօր «հոգւով և մարմնով» կորած էր. գլխովին աղքատութիւն է տիրում ժողովրդի բոլոր խաւերում, փող ասած բանը շատ քչերի մօտ կը ճարվի. այլ և այլ մթերքների գնումները գրեթէ կատարվում են յաճախ ապառիկներով... Դրանց վրա աւելացրէք նաև հարկերի խստապէս գանձումը, և պատկերը կատարեալ կը լինի:

Բացի հարկերի գանձումից, այս օրերս թուղթ էր ստացվել մեզանում բարձր իշխանութիւնից, որով պէտք է գանձվէր նաև այն կառավարչական նպաստների գինը, որ անցեալ տարի ցորենով տրվեց մեր կողմերի կարկտից և այլ բնական աղէտներից փչացած ընտանիքներին: Սակայն ժողովուրդը խուռն բազմութեամբ խռնուեց Թափվեց ոստիկանատուն և խնդրեց գաւառապետին՝ միջնորդել կառավարութեան առաջ, որպէսզի ժամանակ տրվի նպաստները հաւաքելու համար, քանի որ այժմ անկարող է վճարել այդ նպաստների քանակը: Ժողովրդի խնդիրը յարգվեց և մի առժամանակ նպաստների գանձումը յետաձգվեց:

Որսորդ

ԵՐԵՔ ԺՈՂՈՎ ԳԱՆՁԱԿՈՒՄ

—

Գանձակ, 15 մարտի

Այսօր, մարտի 15-ին, Գանձակում երեք տարի գոյութիւն ունեցող Ջուլհականոցի գործող և համակրող անդամները, տիկին Եղիսաբէթ Նաքաթեանի հրաւէրով, ժողով ունեցան:

Այդ ժողովին ներկայ էր Թիֆլիսի Հայ Տնայնագործական Ընկերութեան նախագահ պ. Ալ. Քալանթարը:

Ժողովը քննութեան ենթարկեց Ջուլհակութեան վերաբերեալ հերթական խնդիրները: Ա. Քալանթարը մի ընդարձակ զեկուցումով պարզեց այն նպատակները, որ պէտք է ունենան տնայնագործական հիմնարկութիւնները, և քննութեան ենթարկեց այն միջոցները, որոնցով հնարաւոր է գիւղական ժողովրդի մէջ տարածել արհեստները: Բերելով որպէս օրինակ թէ Թիֆլիսի, թէ ուրիշ ճիւղերի և թէ Ռուսաստանի արհեստանոցների փորձերը, նա ընդգծեց առաջիկայ գործունէութեան շաւիղները:

Այնուհետև խօսքը մասնաւորելով Գանձակի Ջուլհականոցին՝ ցոյց տուեց միջոցներ, որոնցով կարելի կը լինի մեզանում եղած Ջուլհականոցի խախտված գոյութիւնը բարելաւել: Զեկուցումից յետոյ, որ տեւեց 1½ ժամ, ժողովը զբաղվեց գրված թեզիսների քննութեամբ: Խորհրդակցութիւնը հանգեց այն կէտին, որ պէտք է տեղափոխել Գանձակի Ջուլհականոցի գործունէութիւնը դէպի գիւղերը. միևնոյն ժամանակ ժողովականները որոշեցին դիմել Թիֆլիսի Հայ Տնայնագործ. Ընկ. կենտրոնական վարչութեանը՝ Գանձակի Ջուլհականոցի ղեկավարներին և գործողներին ընդունելու իբրև անդամներ Ընկերութեան Գանձակի ճիւղի: Այդ ճիւղի համար վարչութեան անդամներ ընտրվեցին տ.տ. Մ. Նաքաթեան, Վ. Ղուկասեան, Կ. Նանասեան, Մ. Նաքաթեան, Ե. Մալխասեան, Ս. Մելիք-Մնացականեան, Հ. Բալասանեան: Իսկ փոխ-անդամներ՝ տ. Ս. Մարտիրոսեան և տ. Մ. Բաշնաքևեան, քարտուղար՝ պ. Յ. Աղաբաբ: Այս որոշումների մասին մի առանձին խնդրագիր ուղարկվեց Թիֆլիսի Հայ Տնայնագործական Ընկերութեան վարչութեանը ի հաստատութիւն:

Այսօր մարտի 15-ին, տեղիս ս. Յովհ. եկ. հոգաբարձութեան հրաւիրմամբ, տեղի ունեցաւ ծխական ժողով: Այդ ժողովին ներկայ էին թւով ոչ օրինական ծխականներ, ուստի և օրակարգի հարցերից մի քանիսը յետաձգվեցին յաջորդ՝ երկրորդ ժողովին: Հարցերից մէկը—օրիորդ Վարդիթեր Միրզայեանցին նպաստ տալը—իբրև մի քանի անգամ ժողովի դրված հարց՝ որոշվեց և կարգադրվեց օրիորդին տալ ամսական 5 րուբլի նպաստ 1909 թւի ընթացքում: Այնուհետև ժողովականները զբաղվեցին խորհրդակցութեամբ, որը պտըտում էր եկեղեցապատկան հին բաղնիքի տեղ եռայարկ շինութեան շուրջը: Այս խնդիրը, որ երեք անգամ զանազան ժամանակներում ծխական ժողովի է դրվել, ինչ ու ինչ պատճառներով ձգձգվում էր: Վերջին ժամանակներս ս. Յովհ. եկ. հոգաբարձութիւնը և յանձնաժողովի համար ընտրված անդամները որոշել են սկսել գործը և ամենայն անձնուիրութեամբ ի կատար ածել: Խօսվեց այդ մասին. թեր ու դէմ կարծիքներից յետոյ՝ մի վերջին անգամ ևս խորհրդակցութեան մասնակցող ծխականները յատուկ համակրանքով խնդրեցին հոգաբարձութեանը՝ որ սկսած գործը մինչև վերջ շարունակէ: Ժողովին նախագահում էր պ. Յակոբ Աղաբաբ, իսկ քարտուղարում էր պ. Ս. Տէր-Մարտիրոսեան:

Այսօր կայացաւ այստեղ նաև այգեգործների և գինեգործների մի ժողով, որը քննութեան ենթարկեց գինու կեղծելու և գինու ծովային փոխադրութեան սակագնի աւելացման խնդիրները: Ժողովը որոշեց խնդրամատոյց լինել, որ առաջինը գինու կեղծիքները խիստ վերացվեն, որովհետև գինեգործութիւնը սարսափելի փչացվում է խառնուրդ կազմելու թոյլտուութիւնից, և երկրորդ վերացվի այն 15 կոպէկ (մի պուդի վրա) վերադիր վճարը, որ հատուցանում են գինեգործները Բաթումից մինչև Օդեսսա: Ա.

ՑՕԳՈՒՏ ԹՈՒՐՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՎԵԱԼՆԵՐԻ

—

Հանգանակիչ Մասնաժողովի մէջ ստացվել են հետևեալ նուիրատուութիւնները. 1) Այրի Մարիամ Կազիմիրովնա Բաբովայից հանգուցեալ բժշկապետ Բաբովի աշխատասիրութիւնից՝ 50 օրինակ «Տնային բժշկարան» վերնագրով: 2) Աստրախանից՝ Գ. ք. Մկրտումեանի միջոցով 51 ր., հանգանակված Աստրախանի նահանգի Ենոտիկ, Միխայլովկա և Պրոմիսլովկա գիւղերի մի խումբ հայերից: 3) Թէհրանից՝ 381 ր., հանգանակված Թէհրանի հայ հասարակութիւնից, որ կազմել է մի առանձին հանգանակիչ յանձնաժողով՝ նուիրատուութիւններ հաւաքելու համար:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Թագաւոր Կայսրը իր հաճութիւնը տուել է, որ Կովկասի Փոխարքայի դիւանատան կառավարիչ Պետերսոնը իր գանգատը Պուրիշկևիչի դէմ ներկայացնէ գերագոյն քրէական դատարանին փաստաբան Կազարինովի միջոցով:

◆ Կիրակի օրը, մարտի 15-ին, Մեծ Իշխան Վլադիմիր Ալեքսանդրովիչի մահվան քառասունքին, հոգեհանգիստ կատարվեց Ալեքսանդրո-Նեվսկի զինուորական տաճարում: Հոգեհանգստին ներկայ էին Կովկասի Փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վորոնցով-Դաշկով իր ամուսին կոմսուհի Ելիսավետա Անդրէևնայի հետ, զինուորական և քաղաքացիական մասի օգնականներ գեներալ Շատիլովը և սենատոր Միցկևիչը, շքախմբի և խորհրդի անդամները, գեներալիտէտը, զօրամասերի հրամանատարները, քաղաքային և գաւառային հաստատութիւնների ներկայացուցիչներ և բազմաթիւ աղօթողներ:

◆ Երէկ, առաւօտեան ժ. 10-ից մինչև 1-ը տեղի ունեցաւ անդրանկորուծական ագարակում, երկաթուղային կայարանի հանդէպ, ծառատնկութեան հանդէսը, որին մասնակցում էին մօտ չորս հազարչափ դպրոցական սաներ իրանց ուսուցիչներով: Ղեկավարում էր քաղաքային տնկարանի մասնագէտ այգեգործ-գիւղատնտես Ս. Պ. Եղրանեան:

◆ Այսօր, երեկոյեան ժամը 6-ին, կովկասագիտական բարձր դասընթացքներում տեղի կունենայ Վ. Տոտոմեանցի 2-րդ դասախօսութիւնը քաղաքատնտեսութեան մասին: Դասախօսը կանգ կառնէ առողջապահութեան, սանիտարական և հասարակական խնամատարութեան հարցերի վրա:

◆ Կիրակի, մարտի 15-ին, կայացաւ Թիֆլիսի Հայուհեաց Բարեգործական Ընկ. անդամուհիների ընդհանուր ժողովը, նախագահութեամբ տիկին Միրիմանեանի: Ժողովը քննեց և հաստատեց 1908 թ. հաշիւը և 1909 թ. նախահաշիւը, որ ունէր 7872 ր. գումար: Ապա երկար քննութեան առարկայ դարձաւ ընկերութեան համար սեփական շինութիւն ձեռք բերելու հարցը: Ի նկատի ունենալով, որ կայ 25,000 ր. դրամագլուխ, բացի դրանից հանգուցեալ Եգոր Ջոհրաբեանի կտակած 5000 ր., ուստի ժողովը որոշեց յատկացնել նոր շինութեան գնման համար այդ 30,000 րուբլին:

◆ «Շիրակ» գրական և քաղաքական հանդէսի 6-րդ համարում զետեղված է հանգուցեալ Արփիար Արփիարեանի «Պաշտօնատար հայեր» գրուածքը, որը, ըստ «Արևելքի», «հոյակապ էջ մըն է ողբացեալ հրապարակագրին գրուածքներէն»:

◆ Այսօր, Թիֆլիսի Արտիստական Ընկերութեան մէջ տեղի կունենայ Ա. Խատիսեանի ընտանեկան երեկոն, որին ներկայ լինելու հրաւիրված են համառուսական Ջրանցքային IX համագումարին մասնակցողները:

◆ Թիֆլիսում գումարված IX ջրանցքային համագումարը շնորհաւորական հեռագրեր է ստացել նաև մինիստրների խորհրդի նախագահ Ստոլիպինից և երկրագործութեան գլխաւոր կառավարչից:

◆ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը կարգադրել է անմիջապէս քարել 1, 2 և 3-րդ Թաղամասերի փողոցները:

◆ Վերջին ժամանակներս Թիֆլիսում երևացել է քութէշ հիւանդութիւնը:

◆ Կիրակի, մարտի 15-ին, Մողնու եկեղեցում նշանակված ծխականների ժողովը հոգաբարձուներ ընտրելու համար չը կայացաւ, ծխականների օրինաւոր թիւ չը լինելու պատճառով:

◆ Կախէթիայի Ագկուրի, Կվարելի և Ջվէլի-Գավազի գիւղերում բացվել են շինական վարկային ընկերութիւններ:

◆ ՔՈՒԹԱՅԻՍԻՑ միզ գրում են. «Երէկ, ամսիս 15-ին, կիրակի օր, երկրորդ անգամ օդապարիկով բարձրանում էր ֆրանսիացի օդագնաց Րէպլէր: Ամբողջ քաղաքը ոտքի էր կանգնած: Թէ մօտակայ փողոցները, թէ տների կտուրները, թէ քաղաքիս տիրող բլուրները ծածկված էին մարդկանցով: Ժամը 5-ին սկսեց բարձրանալ օդապարիկը: Բաւական բարձրանալուց յետոյ արևելեան քամին թեքեց օդապարիկը և մէջի մուխը սկսեց դատարկվել: Օդապարիկը իջաւ Րիոն գետի մէջ և հաւաքուեց մարդկանց աչքի առաջ խեղդվեց օդագնաց Րէպլէր, իսկ օդապարիկը Ջրի յորձանքի մէջ կորաւ յայտնի չէ ուր»:

ԲԱԳՒԻ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Մարտի 13-ին տեղի ունեցաւ Բագուի քաղաքապետին կից կազմված հայ-թուրքական խաղաղարար մասնաժողովի նիստը: Մասնաժողովը որոշեց հրաժարվել զէնք կրելու համար միջնորդութիւն անողների խնդիրները քննելու իրաւունքից: Այնուհետև մասնաժողովը, գտնելով որ ներկայումս հայերի և թուրքերի միջև խաղաղ յարաբերութիւններ վերականգնված են արդէն և որ վերջին ժամանակներս կատարվող յանցանքները ազգային թշնամութիւնների բնաւորութիւն չունեն բոլորովին, վճռեց դիմել Փոխարքային և խնդրել դադարեցնելու մասնաժողովի գործունէութիւնը:

◆ Ի նկատի առնելով, որ Ռուսաստանի կայսրութեան սահմաններում մինչև օրս էլ չեն դադարում խօլերայով հիւանդանալու դէպքերը, Բալախանիի սանիտարական յանձնաժողովը դիմեց տեղական ոստիկանութեանը՝ խնդրելով աջակցութիւն ցոյց տալ իրան նաւթարդիւնաբերական շրջանում հարկաւոր մաքրութիւն պահպանելու գործում: Յանձնաժողովը խնդրում է ոստիկանապետին սպառագրութիւններով պարտաւորեցնել տնատէրերին իրանց բակերում մաքրութիւն պահելու համար և չը կատարողներին խստիւ պատժել:

◆ Նահանգապետի կարգադրութեամբ ապրիլ ամսին Բագւում հրաւիրվում է Բագուի նահանգի գիւղական բոլոր բժիշկների համագումար գիւղական առողջապահութեան ու բժշկութեան մասին խորհրդակցելու: Համագումարը տեւելու է մի շաբաթ և զբաղվելու է գլխաւորաբար վարակիչ հիւանդութիւնների ու դրանց միջոցների ուսումնասիրութեամբ: («Баку»)

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

◆ Մարտի 7-ին կայացել է գրականական ընկերութեան ժողովը, ուր վերջնական ձևով վճռվել է գրողների համագումարի կազմի ու ծրագրի խնդիրը:

Որոշված է մասնաժողովի նախագծից դուրս ձգել այն կէտերը, որոնցով արգելվում է մասնակցել համագումարին այնպիսի անձանց, որոնք «իրանց գրական գործունէութեան մէջ եղել են մամուլի ազատութեան հակառակորդներ» և իրանց «գրական գործունէութեամբ խախտել են գրական էտիկայի ընդհանուր ընդունված սկզբունքները»:

Համագումարի ծրագրի հարցի առիթով սկզբունքով ընդունված են մասնաժողովի առաջարկները, այսինքն՝ իրաւական դրութիւնը ընդհանուր մամուլի, մանաւանդ այլազգիների և գաւառական, նոյնպէս և դրամատիքական ցենզուրայի, գրականութեամբ աշխատողների ապահովումը և գրական աշխատութիւններ տարածելու միջոցները, մամուլի ստատիստիկայի, հեղինակային իրաւունքի, գրական էտիկայի և մամուլի արհեստակցական բիւրօյի կազմակերպութեան խնդիրները և այլն: («Р. С.»)

◆ Վարշավայի համալսարանում յուզմունք է տիրում:

«Варш. Эхо» լրագրի ասելով, փետրվարի 21-ին ուսանողները հաւաքվում են խորհրդակցելու իրանց ներքին, զուտ ակադեմիական մի հարցի՝ առաջիկայ տարեկան քննութիւնների մասին:

Համալսարանական ադմինիստրացիան ըսպառնալիքներով արգելում է նրանց հաւաքվել:

Ուսանողութիւնը պահանջում է մարդավայել վերաբերմունք և ուսանողութեանը վիրաւորելու համար ներողութիւն խնդրել: Սակայն քողոքի հէնց այդ պահանջկոտ շեշտն է որ դուր չէ գալիս տեսչին:

Եւ նա հեգնում է.

— Մի՞թէ դուք ուսանողներ էք: Դուք սեմինարիստներ էք: Պահանջում եմ ցրվել... Տալիս եմ ձեզ 5 րոպէ ժամանակամիջոց...

Այն ժամանակ ուսանողութիւնը որոշում է կայացնում միայն ընդհատել դասախօսութիւնները, մինչև որ պրոֆեսորների կողմից կը լուծվի քննութիւնների հարցը, մինչև որ տեսուչը ներողութիւն կը խնդրի ուսանողութիւնից իր վիրաւորական վերաբերմունքի համար:

Տեսուչը ոստիկանութիւն է հրաւիրում համալսարան և պահակ զօրքերի ուղեկցութեամբ անհնազանդ ուսանողներին կալանաւորած Վարշավայի փողոցներով ուղարկում է ոստիկանատուն:

Տեսուչը Ջղայնացած բողոքում է, որ իրան վիրաւորում են իր արտասանած «մի՞թէ դուք ուսանող էք» դարձուածքի համար:

— Դուք ինձ սխալ էք հասկացել,—տըրտունջ է յայտնում տեսուչը:

Նրան խիկոյն առարկում են փաստերով.

— Յիշում էք, պարոն տեսուչ, ինչ պատասխանեցիք Գոգոլի յոբելեանը տօնելու հարցի առիթով արած մեր դիմումին, որ յոբելեանը տօնելու են միայն պրոֆեսորները:

— Այո:

— Յիշում էք, պարոն տեսուչ, երբ հարցրինք, թէ ինչու ուսանողները չեն կարող տօնել, դուք պատասխանեցիք, որ մենք ուսանողներ չենք: Յիշում էք այդ բոլորը...

Զայրացած տեսուչը հեռանում է ժողովից և քիչ յետոյ վերադառնալով յայտնում է, որ մինիստրից հրաման է ստացվել անկարգութիւնները շարունակվելու դէպքում՝ փակել համալսարանը և բոլորին արձակել:

◆ Փետրվար ամսվայ ընթացքում, լրագրական տեղեկութիւնների համաձայն, Ռուսաստանի զանազան քաղաքներում մահվան են դատապարտված 118 հոգի, որոնցից ենթարկված են պատժի 75 հոգի (անցեալ տարի փետրվար ամսում եղել է 56). դրանց մէջ չեն մտել «վերջին ժամանակներս Մոսկվայում կատարված 15 մահապատիժները»:

Մահապատիժների մեծ մասը տեղի է ունեցել Վարշաւայում (13), ապա Եկատերինոսլաւում, Կուրսկում (12) և այլն:

◆ Մամուլի դէմ փետրվար ամսում ռեպրեսիաները գործադրվել են անխնայ: Մի շարք լրագիրների և պարբերական հրատարակութիւնների վրա 14 դէպքերում դրվել են ընդհանուր առմամբ 9,300 րուբլի տուգանք: Փակված է «Вятск. Рѣчь» լրագրի տպարանը նահանգապետի հրամանով: «Батумск. Голосъ» թերթը ադմինիստրացիայի հրամանով դադարեցված է, իսկ խմբագիրն ու աշխատակիցները քաղաքից արտաքսված: Մոսկվայի գրավաճառանոցներից մէկը ենթարկվել է 3000 րուբլի տուգանքի և այլն: Ի հարկէ առաջ բերված փաստերը շատ թեր են: («Рѣчь»)

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Պետերբուրգ, 9 մարտի

Որովհետև շատ տեղերից, մանաւանդ Թիւրքիայից, նամակներով խնդրում են իմ գրքոյկները, իսկ ես զբաղմունքներիս պատճառով ոչ մի հնարաւորութիւն չունեմ իւրաքանչիւրին առանձին նամակներ գրել, յայտնում եմ, որ գրքոյկներիս պահեստները գտնվում են Թիֆլիսում «Գիւղատնտես» շաբաթաթերթի խմբագրութեան մէջ, և պ. Ստեփան Լիսիցեանի մօտ (Бебутовская տուն № 27):

Ի միջի այլոց, մամուլի տակ է և մօտաւորապէս մարտի վերջերին լոյս կը տեսնի «Բանւորի ապահովագրութիւնը» (գործարանային բժշկութիւն) վերջին գրքոյկս, որի մի մասը (1000 օր.) կը տեղափոխվի Բագու, «Զանգի» խմբագրութեան:

Բժ. Ա. Բուդաղեան

—

Թիֆլիս, 13 մարտի

Մեծ հաճոյքով, միևնոյն ժամանակ և յուզմունքով կարդացի «Մշակի» № 54-ում Լ. Մանուէլեանի նամակը՝ պետական միջնակարգ դպրոցների համար մի խումբ ուսուցիչների ձեռքով կազմված հայոց լեզուի և գրականութեան ծրագրի մէջ դէպի հայ հեղինակները ցոյց տրված միտումնաւոր վերաբերմունքի մասին,—իմ այն սիրելի, գրականագէտ և բանաստեղծ ուսուցչի, բացառապէս որի ազդեցութեան տակ ճեմարանից ես դուրս տարայ անհուն սէր ընդհանրապէս դէպի գրականութիւնը և մասնաւորապէս նրա ճիւղերը կազմող բանաստեղծութիւնն ու թատերագրութիւնը:

Ես երբէք չեմ մոռանայ նրա մեծ ոգևորութեամբ աւանդած ընդհանուր գրականութեան դասերը, որոնք մեզ ներշնչեցին գրական մաքուր և ազնիւ ճաշակ: Ահա, ինչու ես մեծ հետաքրքրութեամբ կարդացի նրա նամակը, որի թարմ տպաւորութեան տակ ես ունեմ և իմ անկեղծ կարծիքը՝ ընդհանրապէս մեր գրական բարքերի նկատմամբ:

Ես խորապէս ցաւում եմ, որ պ. Մանուէլեանն ստիպված, իբրև գրող, ինքն է բարձրացնում իր արդար բողոքի ձայնը շատերի նկատմամբ կատարվող անիրաւութեան դէմ: Սակայն դա շատ հասկանալի է, քանի որ պ. Մանուէլեանն իր առաջ տեսնում է կոյր ամբոխ և այնպիսի գրողներ, որոնց շնորհիւ ոտնահար են լինում արժանաւոր գրողները:

Մի՞թէ նոյն վերաբերմունքը չէ կատարվում և քննադատութեան մէջ, քննադատութեան, որի վերաբերմամբ կարելի է ասել, որ մենք նրան չունենք իսկական իմաստով. չունենք մաքուր, անկողմնապահ և անաչառ քննադատութիւն: Գրողներ կան, որոնք թէև կոչումով քննադատ չեն, բայց քննադատի դեր են ստանձնում այս ու այն գրողին տապալելու նպատակով, իսկ կոյր, ռչխարային ամբոխը թութակի նման կրկնում է, թէ ճիշդ են գրողի ասածներն ու գրածները:

Իսկ միւս կողմից ուրիշները, մանաւանդ քննադատները, դաքարեկան լռութիւն են պահպանում և չեն դուրս գալիս հերքելու այդ գրուածները և ամեն մէկին իրանց իսկական դերն ու տեղը յատկացնելու:

Սակայն ինչո՞ւ յուսահատվել: Այդ տեղի է ունենում ապագայում, երբ վերանում է ժամանակակիցների կրքի թագաւորութիւնը:

Մի՞թէ նոյն վարմունքը չէր և անգլիացիների մէջ. հէնց դուք էիք մեզ դասաւանդում, որ Շէքսպիրը մնաց անյայտութեան մէջ և իր մահից 300 տարի յետոյ միայն հանվեց անյայտութեան քօղի տակից և Լետայի ալիքներից ազատվելով՝ դարձաւ համաշխարհային գրական հսկայ:

Այժմ համեմատեցէք դրա հետ աջ ու ձախ դափնիներ հիւսող մեր օրերի գրական կասկածելի հաշակ փայլողներին:

Անշուշտ պէտք է վերագնահատել գրական արժէքները: Խ. Բաբայեան

—

Բագու, 2 մարտի

Թոյլ տուէք ձեր պատուական լրագրի միջոցով յայտնել յարգելի ընթերցողներին, որ Բագուի Հայոց Կուլտուրական Միութեան հրատարակչական սեկցիան ցանկանալով ընթերցանութեան գործը մատչելի անել գաւառական-գիւղական ուսուցիչներին, աշակերտներին, գրադարաններին՝ որոշել է իր «Պատանեկան գրադարան» հրատարակութիւնը 45 տոկոս, իսկ միւսները 25 տոկոս և 20 տոկոս զիջելով վաճառել վերոյիշեալներին:

Էժան նստացնելու համար ցանկալի է, որ պատուէրները լինեն առանց վերադրի, կանխիկ և երեք րուբլուց ոչ պակաս:

Գրքերի ցուցակը կուղարկվի ցանկացողներին նամակով:

Հասցէն՝ гор. Бацу, контора Армянскаго Культурнаго Союза.

Գործավար՝ Յ. Խօջաէյնաթեան

ՊԱՐՏՔԻ ԶԻՆՈՒՈՐ՝ ԱՇՈՒՂ ՋԻՒԱՆՈՒՆ

—

Ժողովրդից ծնված, նրա սիրով սնված, նրա ցաւերին նուիրված սազիդ կնկնոցն աշխիդ, երգիդ վերջին խօսքը շրթնիդ՝ գերեզման ես իջնում: Բայց դու իջնում ես՝ ժողովրդական մասի սրտի լարերին զարկած, լացն ու ծիծաղը նրան բաժին թողած, նրանից անթառամ դափնիներ հնձած:

Ու, երբ յիշում եմ, որ, միևնոյն ժամանակ, ճամփայ ես տուել հայութեան այն գործօնին, որ նրա կենսունակութեան ամենանուրբ ջիղն է,—երբ յիշում եմ, որ դու լեզու ես տարածել, մաքուր, գրական լեզու,—չեմ կարողանում չը նախանձել քեզ, պարտքի քաջ զինուոր: Է. ք. Ն.

Մոսկվա, 4 մարտի

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

Արժ. Մեսրոպ վարդապետին*)

—

Կ. Պոլսոյ գեղարուեստից ճեմարանի վկայականս դուք անձամբ կարդացեր էք ձեզ ընկերացող երեք վարդապետներու հետ 1904 թուականին գարնան սկիզբը, Զուարթնոց աշխատելու գնալէս առաջ, երբ այցելեցիք հիւրատունս աշխատանքներս տեսնելու համար: Եւ որովհետև բնագրի թիւրքերէն լեզուն ձեզ անծանօթ էր, ես միասին ներկայացուցի Բուլգարիոյ մայրաքաղաք Սօֆիայի մէջ կատարուած պաշտօնական թարգմանութիւնը, որն որ տեղի ունեցած էր 1899 թուականին և վաւերացուած, ինձ իրաւունք տրուելով ընդհանուր Բուլգարիոյ մէջ ազատ գործելու, և այդ պաշտօնական արտօնութիւնս հրատարակուեցաւ բուլղար կառավարութեան սեփական օրգան «Դրժավնի Վեստնիկ» 1900 թուականի յունվար ամսի առաջին պրակին մէջ, ուրկէց արտատպած են նաև տեղական քանի մը թերթեր:

Ձեզ ընկերացող երեք վարդապետներն էին՝ Խաչիկ վրդ., Կորիւն վրդ. և մի ուրիշ երիտասարդ վարդապետ, որուն անունը դժբաղդաբար մոռցած եմ, սակայն որչափ որ կը յիշեմ, ինքը բնիկ վանեցի և նոյն տարին մեկնած արտասահման կաթողիկոսի հովանաւորութեան տակ ուսումը կատարելագործելու:

Տարաբաղդաբար, այսքան ապացոյց տեսնելով քովէս մեկնելէդ յետոյ, չվարանեցաք ձեռքս գտնուած բոլոր աշխատանքիս մասին ալ կասկածելու՝ հաւանական համարելով որ ես ուրիշ արուեստագէտներու ձեռքի աշխատութիւնները սեփականած եմ կամ տիրացած անոնց ռեէ թագուն նպատակով **):

Ի լրումն ամենեցուն, երբ աւելորդ ըլլալով ձեր կողմանէ վարպետ տիտղոսով ալ կը մկրտուիմ, միթէ իրաւունք չունիմ զարնապէս վշտանալու և բողոքելու նուաստացուցիչ ընդհանրացման մը դէմ:

Բաքէ խնդրեմ, միթէ ձեզ հաճելի կը թըւէր և լուռ կը մնայիք՝ երբ տեսնէիք, որ մի բարձրագոյն կրթութիւն ստացած մարդ, արհամարհելով ձեր իրական արժանիքը վաւերացնող մագիստրոսի պատուաւոր վկայականը, զձեզ տիրացու անուանէր:

Նոյնպէս նաև թոյլ չեմ տար ինքզինքիս, յենլով վկայականի մը գոյութեան, պահանջել որ ամենագէտ համարուիմ. քաւ լիցի, ես գիտեմ շատ համեստ արժանաւորութեանս իսկական չափը, սակայն իրաւունք ունիմ գոնէ տարրական քաղաքավարութիւն մը սպասելու ձեզմէ իբրև կրթուած մարդ և ականաւոր պաշտօնական փաստաթղթերու:

Թէ որոնց հեղինակութեամբ Էջմիածնի մէջ ճակտիս դրոշմուեցաւ այդ վարպետ պատուանունը, ինձմէ աւելի լաւ գիտէք, որ միակ աղբիւրը դուք էք:

Յայտնի է, որ Էջմիածին ոտք կոխած օրէս երկու վարդապետի հետ միայն ծանօթացայ: Խաչիկ վարդապետին իր Զուարթնոցի աւերակներուն միջոցաւ և ձեզ՝ ի պատիւ պրոֆ. Մէյյէի տրուած ճաշով, որուն անարժանաբար ներկայ գտնուելու պատիւն ունեցայ: Եւ այդ ծանօթութեան սահմանափակ շրջանը տևեց գրեթէ մինչև Զուարթնոցի մէջ աւելի քան մի ամիս աշխատելէս յետոյ:

Խաչիկ վարդապետ գործերս տեսած օրէն այնքան հրապուրուած և Զուարթնոցի վերակազմութեան յոյսով յափշտակուած էր, որ, եթէ ոչ անկեղծութեամբ, գոնէ մարդահաճոյութեան համար, եթէ գիտնար աւելի գերագոյն նշանակութիւն ունեցող մի բան քան ճարտարապետ բառը, սիրով պիտի շռայլէր իմ անուան, գէթ առ ժամանակ գլխս խրախուսելու և քաջալերելու համար, և ես ի սկզբանէ շատ պատուաբեր վարմունք տեսած եմ Խաչիկ վարդապետի կողմանէ:

*) Տես «Մշակ» № 54.

**) Այս կասկածը չեմ կարող ընդհանրացնել և կամ մասնաւորել ոեէ մէկուն վրայ. ինծի հաղորդած է Խաչիկ վրդ. անոր կը թողում ճշդել թէ այս չորս վարդապետներէն որուն կը վերաբերի այդ կարծիքը:

Բայց Խաչիկ վարդապետ, միանգամայն զուրկ ձեր ստացած բարձրագոյն կրթութենէն և ամեն բանի մէջ ունեցած խոր հմտութենէն, բնականաբար չկարողանալով ըմբռնել իմ արուեստիս մէջ ունեցած հմտութեանս չափը, մտքէն անգամ պիտի չանցնէր իմ վարպետի արժանիք միայն ունենալս և պիտի մնար ընդմիշտ խաբուած՝ եթէ վրայ չհասնէր ձեզ նման ներհուն և խորաթափանց մի անձնաւորութիւն, ինկած մոլորութենէն զայն դուրս բերելու համար:

Արդարև հազիւ 15—20 օր անցած ոչ միայն Խաչիկ վարդապետ, այլ և ձեր միջոցաւ ինծի ծանօթացող ամեն ոք, մեծ և փոքր, սկսեցին ձեզ նման անխտիր վարպետ անուանել զիս:

Ձեր ծառան ճրտեղէն սորվեցաւ իմ վարպետ անունս, որ ոչ միայն ի սկզբան, այլև մինչև այսօր, երբ զիս կը տեսնէ Վաղարշապատի մէջ, իրմէ սպասուածէն շատ աւելի յարգանքով բարի գալուստ կը մաղթէ վարպետիս: Այդ միամիտ ծառաները ճրտեղէն կը սորվին անսխալ՝ մեկուն ինչինչեր անունը տալ, միւսին՝ ճարտարապետ, առանց նշանակութիւնն ըմբռնելու, վանքի գիւղատնտեսին՝ մասնագէտ և ինծի ալ վարպետ: Բնականաբար թութակի նման պիտի կրկնէին, ինչ որ ամեն օր կը լսէին իրենց տէրերէն: Թ. Թօրամանեան

(Կը շարունակվի)

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Հռոմի պապի պաշտօնական օրգան «Acta Pontificis Maximi»-ի մէջ տպված է պապի մի նոր կանօնադրութիւնը պապական գահի թափուր դառնալու և նոր պապ ընտրելու դէպքում: Ինչպէս յայտնի է և վերջին ընտրութիւնից, օտար պետութիւններից ոմանք իրանց համար veto-ի իրաւունք էին ձեռք բերել պապական ընտրութեան ժամանակ: Նոր հրովարտակը ասում է. «Մենք արգելում ենք բոլոր կարդինալներին, և կօնկլավին մասնակցող բոլոր ընտրողներին, ընդունել որևէ պատուակով, որևէ աշխարհական իշխանութիւնից, յանձնարարութիւն veto յայտնել նոյնիսկ հասարակ ցանկութեան ձևով: Մենք ցանկանում ենք, որ այս արգելքը տարածվի ամեն տեսակ միջամտութիւնների և միջնորդութիւնների վրա, որոնց միջոցով աշխարհական իշխանութիւնները ցանկանային խառնվել պապի ընտրութեան գործին»:

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թեմականաւարտ մի երիտասարդ ցանկանում է ունենալ մասնաւոր դասեր, նոյնպէս պատրաստում է աշակերտ-աշակերտուհիներ ծխական, Յովնանեան-օրիորդաց և Ներսիսեան դպրոցների համար շատ չափաւոր վարձատրութեամբ. համաձայն է ցանկացողներին ինքն այցելել, պարապելու համար: Դիմել Ներսիսեան Դպրոց պ. Սեթ Տէր-Սահակեանին կամ վերակացու պ. Գրիգորին:
224. 1—1

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝
Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.:
Կ. Մ. ՋԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային:
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.:
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.:
Մ. Փ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.:
Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—12—1 ժ. անկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.:
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—1½—2 ժ. մանկաբարձութեան:
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝
Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—6½ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.:
Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.:
Վճարը 50 կ.: Ջքաւորները ձրի: Համախորհրդէ (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

ԲԺԻՇԿ
Ա. Մխիթարեանց
Սիֆիլիս, վեներական, միզասեռական եւ մորթու ցաւեր
Ընդունելութիւն ամեն օր } 12—2 ժ. ցեր. 5—7 ժ. երեկ.
Սօլօլակ, Բէհբութեան փողոց № 33.
(օ. մ.) 100—58

ԲԺԻՇԿ
Ա. Ս. ԱՄԻՐԽԱՆԵԱՆ
Ներքին հիւանդութիւններ
Ընդունելութիւն ամեն օր { 11—12 ժ. առաւ. 5—6 ժ. երեկ.
Վելիամինօվսկայա փող., № 10.
(օ. մ.) 100—62

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Խմբագրութիւնս ձեռնարկելով պ. Լևոն Սարգսեանի (ի յիշատակ իր հանգուցեալ հօր Դաւիթ Սարգսեանի) նուիրած երեք հազար րուբլի գումարով գիւղատնտեսական հանրամատչելի գրքերի հրատարակութեանը, խնդրում է այն բոլոր անձերից, որոնք գիւղատնտեսութեան վերաբերեալ որևէ ինքնուրոյն կամ թարգմանական աշխատութիւն ունեն, թող ուղարկեն մեզ այդ, աչքի առաջ ունենալով հետևեալը.

ա) Աշխատութիւնը պէտք է լինի ոչ աւել 3 տպագրական թերթից (96 երես):

բ) Պէտք է վերաբերի գիւղատնտեսութեան այն ճիւղերին, որոնցով զբաղվում է մեր ժողովուրդը:

գ) Ունենայ գործնական արժէք և, հնարաւոր եղածին չափ, պատկերազարդված լինի (կլիշէներ պատրաստելու հոգսը կանի ինքը խմբագրութիւնը):

դ) Աշխատութեան լեզուն լինի պարզ, մատչելի և մաքուր հայերէնով (ցանկալի է, որ տեխնիկական անունները լինեն այն, ինչ որ գործ է ածում ժողովուրդը):

ե) Եթէ թարգմանութիւն է՝ ուղարկել նաև բնագիրը:

զ) Աշխատութեան հետ յայտնել իրանց պայմաններն ու ճիշդ հասցէն:

Չընդունված աշխատութիւնները վերադարձվում են հեղինակներին՝ վերջիններիս ծախքով:

Խմբագրութիւն «Գիւղատնտես»
228. 1—1

ՂՕՇԱՎԱՆՔԻ 600 ԴԵՍԵԱՏԻՆ ՏԱՑԼԱՐ ԿՈՉՎԱԾ ՎԱՐԵԼԱՀՈՂԵՐԸ ԵՒ ԱՐՕՏԱՏԵՂԵՐԸ կապալով տալու համար, առաջիկայ ապրիլի 4-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին Կարսի Հայոց Հոգևոր կառավարութեան Ատեանում նշանակված է
ԱՃՈՒՐԴ
և 8-ին՝ կրկնաճուրդ, որին մասնակցել ցանկացողները պայմանների մասին կարող են դիմել Ատեանիս ամենայն օր:
Հոգևոր կառավարութեան անդամ
Կորիւն քահանայ Քոթանջեան
(ա. օ.) 227. 5—1

Вышла въ свѣтъ книга
„Кавказскій запросъ въ Государственной Думѣ.“
Полныя рѣчи всѣхъ ораторовъ по оффиціальнымъ стенограммамъ.
Около 400 стр., цѣна 80 коп.
Получать можно въ книжныхъ магазинахъ гор. Тифлиса.
Складъ изданія въ книжномъ магазинѣ Хиддекеля (Головин. пр.).
(ու. չ.) 218. 2—2

Մերվի ծխական հոգաբարձութիւնը յայտնում է բոլոր խնդրատուներին, որ երկրորդ քահանայ արդէն ընտրված է: Նրանք, որ առանձին հրաւէր չեն ստացել, ազատ են համարվում:
Հոգաբարձութիւն
(չ. հ. ու.) 206. 3—3

100 ՌՈՒԲԼԻ ՊԱՐԳԵՒ

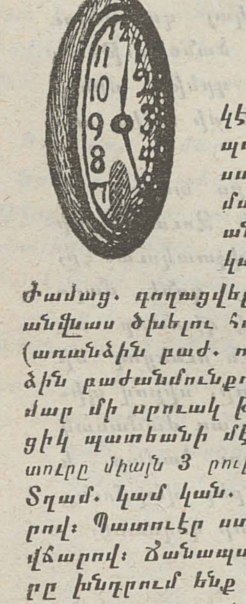

կը ստանայ իւրաքանչիւրը, որը կապացուցէ, թէ մինչև օրս չեղած արժէք ունեցող մեր առաջարկած օգտ. 12 առանձին առարկաները չարժեն այն գինը, որ նշանակված է, այսինքն՝ 3 ր. 85 կոպ.:
Պահանջեցէք և կը համոզվէք!
1) Տղամարդ. գրպանի շքեղ ժամացոյց, բաց, սև պողպատից, անկերային ընթացքով (ոչ ցիլինդր), քարերի վրա, զսպանակը կոտրվելուց պահպան. գործիքով, փոշուց պահպանող ապակիով և մինչև րոպէները ստուգված ընթացքով: 2) Շղթայ՝ մշտական սպիտակ մնացող մետաղից, մաքուր նիկելից կամ սև պողպատից, երկար կամ թէ կարճ, «Շատլէն» անունով: 3) Նորութիւն.—Աւտոմատ կինեմատօգրաֆ-բրէլօկ, շքեղ շինուածք, կանացի հետաքրք. նկարով: 4) Այծեմաշկի քսակ ժամացոյցի համար: 5) Ժամաց. գողացվելուց պահպանող գործիք: 6) Դօկտոր Կօխի մունդշտուկ-ապարատ՝ անվնաս ծխելու համար: 7) Արտասահմանեան կաշուէ պօրտմօնէ՝ 7 բաժանմունքներով (առանձին բաժ. ոսկէ դրամների համար), մեխանիկ՝ փականով և կնիքի համար առանձին բաժանմունքով: 8) Կաուչուկէ կնիք՝ ապսպրողի անուն-ազգանունով: 9) Կնիքի համար մի սրուակ թանաք: 10) Իսկական պողպատից ածելի «Սօլինգէն» անունով, գեղեցիկ պատեանի մէջ: 11) Մաքուր նիկելից թաս: 12) Նիկելեայ վրձին: Այդ բոլոր զարնիտուրը միայն 3 րուբ. 85 կոպէկով: Կանացի ցիլինդր. ժամացոյցի հետ միասին—4 ր. 25 կ.: Տղամ. կամ կան. խուլ ժամացոյցի հետ միասին—5 ր. 25 կ.: Երաշխաւորութիւն 6 տարով: Պատուէր ստանալուց ուղարկվում են անմիջապէս, առանց կանխավճարի, վերադիր վճարով: Ճանապարհածախքը՝ Եւրոպական Ռուսաստան 55 կ., Սիբիր 90 կ.: Պատուէրները խնդրում ենք հասցէագրել՝ «Базаръ Новостей» Варшава, Грибная площ., 6—153.
(4, 18, 25) (В. 3211) 160. 3—2

Վրաստանի եւ Իմերէթի
ՀԱՅՈՑ ՎԻՃԱԿԱՅԻՆ ԿՕՆՍԻՍՏՕՐԻԱՅԻ ԱՏԵԱՆՈՒՄ
Մարտի 20-ին 1909 թ. նշանակված է
ԱՃՈՒՐԴ
ԱՌԱՆՑ ԿՐԿՆԱՃՈՒՐԴԻ
Կապալով տալու եկեղեցական կալվածը, որ գտնվում է Վանքի մայր եկեղեցու հանդէպ:
Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են ծանօթանալ պայմանների հետ նոյն կօնսիստօրիայում:
(շ. ե. չ.) 222. 3—3

Ի՞ՆՉ ԲԱՆ Է ԱՆԿԵՐԸ

Անկէրը—դա այն մեխանիզմն է, որը համարվում է ամենալաւը ժամացոյցների կազմուածքի մէջ: Հետևաբար գործարանը նախազգուշացնում է այն ամենքին, որոնք կամենում են լաւ ժամացոյց ունենալ, պատուիրել բացառապէս մեր ներկայացուցչին: Մեր առաջարկած ժամացոյցը սև պողպատից է, մեխանիզմը «ԱՆԿԷՐ» լարելը 36 ժամը մի անգամ, առանց բանալիի: Այդ ժամացոյցը նման է հին ժամանակների խրօնօմետրին, որը ներկայումս էլ գնահատվում է 10 ր.: Գործարանը հնարաւորութիւն է գտել առաջարկել ամենքին այդ առաջնակարգ և գեղեցիկ ժամացոյցը 2 ր. 75 կոպէկով. 2 հատը—5 ր.: Ամեն մի ժամացոյցը ապահովված է 6 տարվայ երաշխաւորութեամբ: Ճանապարհածախքը 1—4 ժամացոյցի համար 40 կ., Սիբիր՝ 75 կոպ: Ուղարկումը վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի: Նորաձև ոսկուց կարճ շղթայ բրելօկով 75 կ. և 1 ր. 50 կ.: Նոյն տեսակ երկար շղթայ 2 ր. 50 կոպ. և 3 ր. 50 կ.: Հասցէագրել՝ Т-во «З А Р Я». Варшава.
(շ. չ.) (В. 55238) 154. 6—6

ԿՐԿՆԱԿՕՃԻԿՆԵՐ
ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ
1888
ԱՐՏՕՆՎԱԾ ԱՄԵՆԱԼԱՒԸ ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ

Անհամեմատելի և ամենաթարմ ամրութեամբ, լաւ յարմարութեամբ, շքեղ ֆասոններով և ամենալաւ փափկութեամբ նիւթերից:

Անպայման երաշխաւորութիւն նուրբ-ճաշակ զոյգի անօրինակ ամրութեան:

Ֆաբրիկային պահեստը՝ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
Սօլօլակսկայա փող.,
№ 4.

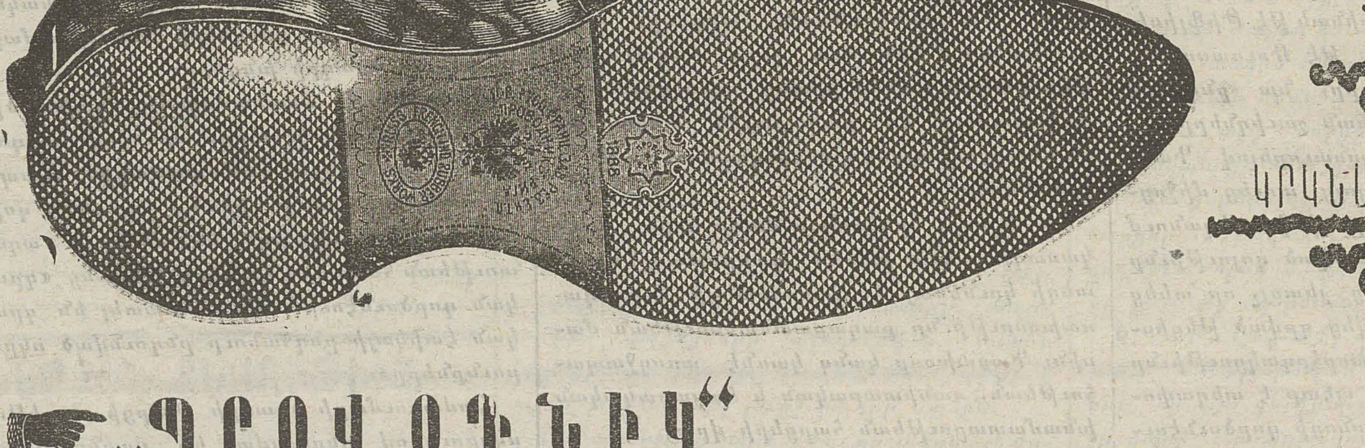

ԿՐԿՆԱԿՕՃԻԿՆԵՐ

„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ“
ՀԱՏՈՎ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՔ
(20, 24, 27. մար. 4, 6, 11, 13, 17, 20, 24, 27, 31) 144. 12—8

„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ“
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
1888
ՌԻԳԱՅՈՒՄ
ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ՊԱՀԵՍՏ Թիֆլիսում
Սօլօլակսկայա փող., № 4
ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՒՄ Է ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՀԱՏՈՎ՝
Ռեզինէ, կանեփի և ուրիշ թևնոցներ ամեն ինչի համար.
Ռեզինէ տեխնիկական և էլեքտրո-տեխնիկական առարկաներ և լուսանկարչական պիտոյքներ.
Խողովակներ եղջերեայ ռեզինից և էբօնիտից.
Առանձնացնող և կաբէլային պիտոյքներ.
Խիրուրգիական և բժշկական ռեզինէ իրեղէններ.
Ռեզինէ խաղալիքներ և խաղագնդակներ.
Ռեզինէ գալանտերէյնի ապրանքներ.
Ջնջող ռեզին „Слонъ“ մարկայով.
ՀԱՏԱՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԿՐԿՆԱԿՕՃԻԿՆԵՐԻ „ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ“
(№ 2) 25—11

Электропечатня Н. Г. Аганьянцъ Полицейская 7.